

శృంగారవిధి

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

పరిష్కార :

వి. వరలక్ష్మి

మారుతీనగర్, విజయవాడ - 2.

సర్వోత్తమ శాస్త్రము

ప్రకటన

ప్రతిభా ముద్రణము

ప్రముఖ శాస్త్రము

మొదటి భాగము

1967

వరంగల్లు ముద్రాశాల, వరంగల్లు,

విజయవాడ - 2.

శృంగారవీధి

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

నవగోపీనవగోపగోపరివృతానందైకనాట్యక్రియో
 ధృవరేణూత్కర మందుఁ గానబడె నోపన్యాసకైశోనీ శే
 శవపాదాంకితశంఖచక్రనవరాజచ్చిహ్నుముల్ చంద్రికా
 నవనీహారవిలాసచిధితుల బృందానీధికాశ్చేణ్ణాం

కపుగపుబండు వెన్నెలలు గ్రమ్మె దిశావలయమ్ములగుఁ బూ
 ర్వపు భవచుంకు నేవ్రతముసత్తెనొ బృందము నేడు సగడి
 మపుఁ గొనలెత్తె మానిజనను సకదేశములగుఁ గంగు న్ని
 ప్తపడె సువర్చనప్రభృతీసంగతవైష్ణవసాదచిహ్నముల్

అతిశోభాస్పదమైన శ్రీహరిశోభాఘ్రిన్వయిపూర్వని
 హ్నితరాధారమణీకుచద్వయముకంటెన్ నేడు సాంకంబులై
 యతికెక్ నాథుని మానసంబునకు బృందాగణ్యమార్గంబు
 ర్జితజన్మాంతరపుణ్యకేశవశీసుక్రీడాపనిస్థానముల్

నవమాకందకుజాగ్రబాలకిసలాంధశ్వాన్యకూహూస్వసం
 బవు పుంసోకిల నిద్ర మేలుకొనె నేలా యర్ధరాత్రమ్మున
 దవి దీర్ఘమ్ములుగావు హ్రస్వములుగావా కూతలన్నన్న చంద
 పవుఁ జంపుకవనియింప నేమిటికి హా! సాంఘికనాదుస్థిముల్

పో నే కెంతగ బోలువోయితిని యీ మోసంపుస్వరోకనీ
 కానాదంబులు శాశ్వతం బని యనంతింబైన యాత్మాపన
 ర్గానందంబులు జేతులారగ శరీరాంభోధిలో ముంచితిన్
 హా! నందవ్రజబాలుఁ డిట్టిటవే! యంభోజపత్రేక్షణ!

ఆ నవనీతవోరుని నవాంగములక్ స్ఫులియించినంత మం
 దానిల మేమి విట్టిపడి యాకసమంటెను నాతఁ డర్చిత
 స్థానండు ధూరశేఖరుండు జారుఁ డచంతోదయానుఁ డివ్వుహం
 గాని యెఱుంగఁ డీతడు నిగారపు గోపకుమారు నెయ్యముల్

ఈ మలయానిలంబులకు నీ నవనీతచుయూభిరోచిరు
 ద్దామవిలాసకాంతులకుఁ దా మవి యేమిటఁ దీసిపోవునే
 కోమలి! లేతమావికొనకోతల మగజాకషాయకంఠకూ
 హూమృదునిస్వసంపుచుఁడు వొలె్కెడు నీ పికకన్యకూతలు

నీ స్వర్ణోక్తపుగానవాహినులు పూనెంగాక చాఁఖాంగనా
 నిశ్వాసంబులు కాకపోవునెడ నందెక ముక్తికళ్యాణముల్
 భాస్వస్మన్మథరాగసంహితల జెప్పి వచ్చు నిన్ను ఘనాం
 నస్వాధ్యాయవి కోకిలా ! భవమదా త్తశ్రికి స్వస్త్వజుల

అది 'టూటూ' టూనరించె గోపయువతసాక్షాతమందస్మితాం
 చదపాంగాభినవాభిరామరసరాసక్రీడకు లుబ్ధుడై
 మదిపుంసోకిలచాచికాటమి వృథామన్యుర్యాపేశలు
 స్త్రీయుండై వ్రజనాథమాళి నవబృందాభార్గవీభూములక

శ్రిదములై విగుగతనగరీముఖకుడ్యగతాత్మనగ్ననా
 గాదితసర్వమానిజఃసల్లభమోక్షములై పురాసనూ
 స్వాదితినత్నచుర్చితలసత్పరిగభరసాబులౌ భవ
 స్వానసగోరుహనుభవభాగ్యము విస్మృతిరాదు మాధవా !

మస్మతేంద్రీవరమల్లి కాపరిమళస్మందారరకాంబుజ
 ప్రసవామోదభరాతిమంజులశరీరా ! చారుమూర్తి ! సనా
 రససిలోత్పలశంఖచక్రహలశార్దశ్రి విడంబిప్రసూ
 నశరాంభోదినవావతాన ! జగదానందా ! కటాక్షింపవే !

నవతామంజులబాలపల్లవమనోజ్వలనైవ కైశోరకే
 సనపాదద్వయి రాధికాకుచతీత్రస్రగ్వహిణి
 స్ఫువి దక్కించుకొనెక పురావ్రూపయగంజన్మల్లి కాగమ్యమునో
 పుచ్చకీరంబులస్వేచ్ఛనేలుకొనియెక బుప్పేషుసావ్రూజ్యముల్

భవనములేకమై వెలిగిపోయెడు నీ జలజాతవైరికిక
 మనమయినక సితాభ్రశకలం బొకడేనియు నడురాదు స్వ
 స్వనిహిణీవధోగ్రకలుషప్రథితాంకుని బొంది శర్వ
 మనతియు దోషయైనది ముహుర్ముహుర్నత్యమస్తరగమై

ఇది పూజాన్పులటే ప్రసూనశరముల హేమ్యముల్ గోపికా
 ననగోలాస్యములే మనోహరున కానందంబు సంగధిమ జా
 గువి జ్యేష్ఠి శమనంబుల ! నవమహామేనురతిగోపికరా
 మస్మతే ! క్రోధముతాశనాచ్చిరుదితాంశు స్వలికామాలిక

శౌనా నున్నప్పుడు శాశువుల చూనా యేమి చిల్కించకే
 స్నానం చేసేది? బాపులా యివి చెలీ! చాలాప్పుడు తాకించకే
 బా! నా కేలవె న్నామినుంగళపవాం నోబాతసంతానమా
 లాచివ్యందనుగుదగింకువూలు కేల! నాకు భోగ్యంబులూ?

అధికతనాథని ర్మణయు మా సగతాసువునై న రాధికా
 పృథులచిత్తంబు యేగెనుఁ బ్రపిష్టచనితల చూచుచు బానిముల్
 గుధిరముఁగ్రమ్మి మిక్కిలి నరులకు నమానశిలీముఖాఁగతి
 వ్యధితమనోంబుచాతసకలావయానంబలెఁ గుంచితాంగియై

హాభృత్యైకమనన్వయంపు జఘనగుపుం భారముగజేసి యూ
 ధోభారోన్వహనంబుచేత నమృతాంధోలోకపూస్తానాభే
 యూభవ్యాంగములట్లు లీ సుదరితాహేలాంగనీలల్ శ్రీమ
 యోభాకంపితముల్ పునఃపునగుగీశోభాయమానంబులు

శతీబావణ్యనిధాన మా యునతిసేత్రాంగిభోజయుగ్గంబు మ
 జ్జితబాహుంబుధియై యథోక్షజపపశ్చిన్ననై కాగ్రతా
 వ్రతతోఽమృతరమ్యమై సుశిగిరప్రాభాతవేళాహమా
 హతిక్రాంబుజకోరకచ్చవిసహాధ్యాయంబునై పొత్పడికొ.

కలనో! లేవా! పురైక్యముల్ వ్రజనధూకళ్యాణసౌందర్యనా
 గులగు మాకును సేటిగాధ లవి మాతోఁబాటుగా సేవు న
 జలజాతారిమయూఖున్నపుగదా! జూతీ! యెనీ, పూయచి
 విళివో, సాదుము, వ్యర్థకల్పితమృతాతాత్పర్యసాగీతము

గాయత్రీప్రభవాగ్నిఁ జిమ్మెన నదే కామామృతాంగుల్ భుజి
 నా యాగుస్థితి కేరె సాక్షులు మనోనాథుక బ్రబోధి ను లెన
 శి యున్నామితంపుభక్తికద యో బృందావనాల్పాకృతి
 నై యగ్రోధములార! మీ గవిర మానందవ్రజస్వామికికొ.

పో పో! గౌతగ మెచ్చులాడెదవో యీ పుణ్యటని శాసనీ
 తాపింపునదేనెల్ల భవగురుత్వకొ వ్యాక్రమపాన్యాగభి
 శ్రీప్రసీతగుపాళి సాక్షులుగ నె జనంతికాకాకచిం
 చీపున్నాగము జూపి యే మనియెనో! శ్రీలాంఛనం డెట్టి

శ్రీపదలాంఛనం చటావే చిన్మయరూపుఁ డటంగుఁ కాన కే
 గోపవధూనిలాసకుచకుట్టులముల్ వికసించి నాల్గు ఘుగ
 టాపథముల్ ధ్వనించిన వసన్యజశ్శిఖినిచేతి గమ్యబృగ
 దాపదమందుఁ బూచిన వచంతములై గిరిమల్లి కాతతుల్
 హస్తగతాసుపుక్ బ్రవిహితాధికభాష్పయుగక్ ముహుర్గుహు
 స్త్రస్త్రకుచాంబగక్ మృగురసాలకిసాలపనక్ మునోన్యథా
 ధ్వస్తవివేకనుక్ బ్రతిపదక్షుగితక్ సఖి యోర్చె శ్రీసతి
 న్యస్తమనోబ్జఁ బూర్వతరనన్యవికుంజపునఃప్రవేశితక్

౨

కొనివత్తు నాథు నసి యే
 గినదూతక పోయి రాఁ కేళివీణా
 జనితశ్రమాపనోదా
 ర్థనికుంజాంతగనిషణ్ణు వ్రజపతిఁ గాంచె

దూరమునంద గుర్తిసి యదుప్రభుఁ డామెను రాధయుందుఁ బెక్
 శారవమల్లుగా నెదురుగాఁ జనె మంజులపల్ల వోటజ
 ద్వారమువైపు లోపలికి వచ్చెనుఁ గోమలగంధవాహనీ
 చీరమణీయమార్గమాలఁ జెప్పెగలగు సమావగంబునక్

*

స్వామీ! గోపవధూమనోభస! ప్రశస్తంశే యగుక్ జూని నో
 హో మర్యాదలు రాదికాక్షుశి నిన్నూహించుచుక్ విప్రయో
 గానుందజ్వరతాపశోషితశరీరాతిశ్రమవ్యాప్తి శ
 య్యామధ్యగిలును నీడ దంగభవభాణాఘాతభిన్నాగియె.

నీ కన్నక్ శ్రమవారినోదనకళానిష్ఠాసనాధంబుగా
 నీ కుంజాంతగపగ్ధిలీనసవనం బేసారు రాధాసతీ
 స్తోకోరోజపటీర్జితై త్యము హరించుక్ దాను దీర్ఘశ్రవః
 శ్రీకారంబులలోన సుభృనిగుగుక్ శింజానభృంగజ్వమై.

ఆ బృందాననధికారిహరమాణనూనమందానిల
 ప్రాబల్యంబును చేసి చక్కడివిలే ప్రాణంబులు మానము
 పూజోబుల్ పతివిప్రయోగదహనప్రోతాయన సంభవో
 హృదయ మలయానిలోచ్చసన మేలా యోగ్యుర్యోమంధవా !

నీ వేమో యటు చూడ వచ్చుటఁ బ్రధాన్యభూతిచేయోధన
 జ్యోతిర్నివినదప్రపూర్ణము బృందానగణ్యము ల్విప్రయో
 గావిధాంకులకు మాహాభయవప్తే ప్రాణానిలాకగణ
 ప్రావీణ్యంబయి గేచే బుష్పసమయానంభంబులం గీగళిఁ .

తిలిరులు నన్వసంతుని కుక్రిధానయనోజ్జ్వలకాంతిచేతి సె
 జ్వలఁ బలుపంగనై నఁ బరుసగుటె యయ్యెను గాననాంతిమ
 దలరులపేదలకు బ్రతిలతాంతము కాంతిములై న తేటికె
 కల ననవింటిజోమ గళి గట్టినదే జుదేశసుందరా!

నియానందపుమూర్తియే స్మృతి కగున్ సృత్యన్యాయానాన
 చ్ఛాయాబద్ధముగ్గో పికినుహుకుహూ సంగీత భంగి
 గాయానుమ్మలలో గళిందతనయావ్యక్తోదవీలాంబుజ
 ప్రేయోదూతమధుప్రసోత్తమగులక్ష్మణీగరుతాంతిగో

నీలపయోధరాకృతివి నిత్యమనోగతతావకీనను
 శ్రీలలితాకృతిం గని కృతీభవనంగములం జెనుర్పుగో
 యైలలతాపికిన్ముగనాంచితకుంజతోర్ధ్వనల్ల గి
 డోలలఁ గేళికారతియుఁ దోగవుఁజిత్తమునందు హృత్తిగఁ

మాతతమాలపల్ల వనిసుక్కితశయ్యల శైత్యమార్ద్ర
 పీతయు దేహాభీనిహితదృష్టియుఁ బాండుకపోలభాగని
 స్థాతికహృష్టహృష్టయు సనద్వియమధ్యపతన్యనోజుబా
 ణతిప్రకంసమానయు మహాప్రభు ! రాధక, యోమిచష్టానా

దోసిలి యొగ్గి చందనముతోడ మనోభవబాణసాతనిగ
 త్రాసకుచ్చాగ్రభాగముఁ దానకనుగళసాదనిహ్నుమాల్
 వ్రాసి మనోజహత మని కలుకట్టి తమాలసర్గముల్
 దూసి లతాంగి దేహశిఖ ధూపమువేసినదోయి మాధవా !

పొది వనమేన నంతట నిభూతి నలందె సకుంకుమంబు క
 స్తుతిలకంబు సుభ్రకుటి సుందరరేఖల దీర్చె నూటిగా
 మరి లననీకసాయి మమర్చె జటాకృతి నున్న వేళికా
 భగమున శైవమూర్తి స్థానాధకుఁ దానక రాధ, మాధనా!

ప్రసవేషుప్రతినిధుడైన శివు నారాధించియుఁ జేమాతా
 పసమస్కరించ మోగిపోవడును గోపాలా! చతుర్భుజముల్
 నిల లక్ష్మ్యుఁ గివముల్ పికోద్ధతిఁ గడుఁ ప్లిగ మ్ములై పో నస్స
 గ్రసనోగ్రిబయియున్న దామెస్థితి యింకాజెప్పుఁగా నేకి
 గయచేయంగదె నందగోపకుల రాధాకృష్ణ యంగుఁ సదా
 ప్రయతాత్మక జసియించుచున్నయది బాష్పప్లుప్లనేత్రద్వయిఁ
 శయనంబగుచు నంగుకొన్నయది కాన్యగబంగి యేకమ్య న
 య్యయొ ప్రిభాతిక చంగ్రీఖేనలఁ గృష్ణా! వల్ల వీవల్ల నా!

3

గోపము గాఢునడగతి హృదయగంగా యోమ వచ్చె నా
 భూమితిన్లు వీనయన పుష్పగుళుచ్చుచుచెత్తుక బూరా
 ప్రేమితియైనచేటి ననవీధిబడిక మృదులానిలా తలై
 శిషసునాసనాచ్చుచునానీతిపుగస్సగంబుగక

వచ్చిన చేరికఁ గడుఁగొవి
 చెచ్చెఱ రాధాంతాంగి చేననగి చే
 గుచ్చెత్తి గోమె యేమే
 విచ్చేసెనె నామ చెప్పవే! చెప్ప వశ!

నా సందేశము భా నెఱింగికొనెనా? నామాట లాలించెనా?
 రాసనీడలు మానెనా? యిచ్చికిక రాగం నలంపూనెనా?
 గోసంతాని సుశీలుఁ డచ్చుతుండు నాకుం బ్రాబంధుండు నే
 నా సంగక్షణదేవు ప్రాణములకుఁ బ్రాణంబునె నెచ్చవే!

ఆ నవనూధురీనదులయందు మృదూత్పలనూకగదవగ
 శీవినదంబువెల్లి యభిషించిననందకుమారగోకులుం
 డా నటదంబువాహవిమలాకృతి వేణువిలాసగీతికాం
 భోనదగద్భముల్ పొరలి పొంగెనటే యమునాతగగముల్ ?

అని యశిగినః రాధికకుక్
 గనుగొనలను జాలువారగా బాష్పమ్మున్
 తనులత దీనత్వంబున
 వినమ్రమై కలగ దూతి వెస నిట్లనియెన్

మోగధనుర్ద్వయగలువలె నుగళబద్ధసహస్రశోడశా
 భీరకులై కహాయనవిభీతస్ఫుగీససులోచనాదృగగ
 భోరుహచంచలాసహితమోహనోయదనూ గి వగళగ
 రారవశీలికిక్ మనము జ్ఞాపకమా? యనువంశచూళికిక్

*

ఆ యాశాలతకూడఁజో వెగినదా! హా! రాధికా మాధవా!
 హా! యోషానవమోహనాసమశరా! హా! సగదనోపాఘా!
 హా! యానందలతాశిఖాశీసలయప్రాంతప్రసూనగబ! గా
 ధా యోషాహృదయాంతరాంతరగహస్తత్వపరీముగ్ధశృణో!

గందపుఁబూతలున్ సురటిగాడ్పులు చాలునులే విజృంభనా
 బృందము రాసకేళి సవరించిన శారదనన్యచంద్రికా
 కుండసమస్మితాననుఁడు గోపసతీజనతామనఃపరా
 స్కంది కుమారగోకులుని గాధలు చెప్పనె! యెల్లులు లున్నవో!

*

ఆ గమనీయబృందమునయగదు దిగంతవికాసచంద్రికాం
 కూరమువెల్లువల్ విరిసెఁ గోమలశాగదనీగదాంగుమా
 లాచుచిరంబులై మృదులలల్ల వలీహిమవాలుకాపయః
 పూగములై సుధానవనవోద్ధృతచగదనచిక్క-ణబులై

ఆ గుదిరాంశుపూరములయందు భగ్గిమించెను నత్తుముల్ మను
 ఊరములుగఁచుఁ బ్రాణపతిస్మరము లంచు నృజాంగనల్ సితాంగ
 భోరుమాపాలి యంచు నళిముగ్ధకిశోగతతుల్ కిశోరదై
 త్యాది పవిత్రజహ్నుతనయాననశీతలనారి యగుచునున్

విగసిన ఊరసాగరనదీనతంగవికాసమైన యా
 పరిణత కేతవీదళవిభాసురశీతమయూఖిరోచులన్
 ఏరుణ ననాంబుజాతపలితచ్ఛదమగజులవాననాతిభా
 సురసుకుమారశీతలవిశుద్ధకుహూగసమీగదీధులన్

లలితతమాలపల్ల నవిలాసమనోజ్ఞ వికుంజవీధులన్
 మిలితసుగంధశీతలసమీగకుమారగతస్థలంబులన్
 చలితలతాంతపల్ల వరసాలనుహారుహమంజుశాఖలన్
 జలజనవోత్పలాభినవసౌగభ భానుసుతాతలంబులన్

బంధూకప్రసనాతిసారభరజఃపాలీప్రభాసీచులన్
 గుంధన్గాధవరాగచూతధగణితుట్పితలచ్ఛాయలన్
 గంధేభప్రవికగపితప్రసవశాఖాసల్ల కీ రేఖలన్
 సుంధప్రప్రతనల్ల రీనవమధూకశ్రీఫలశ్రేణులన్

మధుకరశింజనీముఖగమన్మధకారుకలస్తంబులన్
 నిధుకిరణద్రవీకృతనదీనసుధాంశుశిలాతలంబులన్
 పృథులవిశాలాంగోసుగతిభీరుమహాజఘనస్థలంబులన్
 మునుగమహానురాగరసమ త్తపరస్పరచిత్త వీధులన్
 ఊరాంభోవిధిచిచికాప్రవిమలశ్రీశారదజ్యోత్స్నలన్
 సౌగంధేత్రీసువాసనామృతప్రీనానాంకర్మిమాంలాతః
 సౌరాంభోగుహాసగచగన్మధుకరీసగరీతరంగంబులన్
 వీరుచ్ఛందచలచగచరీక సమతాపింఛచ్ఛవచ్ఛాయలన్

కలనగ గొంగిళపురాకులం గలిసిరోగ్రీడిగమచున్నాఁడు తా
 పులు కేడించెను నల్ల గల్వపుపులన్ బూయిగమచున్నాఁడు క్రే
 వల దేహచ్ఛవి నల్ల విజనమనఃపాటచ్చరుం డచ్యుతుం
 డాఘాశ్రీసదనాట్యరేఖలకు బృగదాధ్యక్ష రాగిల్లంగన్

చాగ్రిభాతాంబుజశోణపత్రిసమవేత్రిన్వగన్వయై యుష్మిన్ పగ్రి
త్యాభీరీన్వయమధ్యకల్పితవినుతాన్నాభోనమాణాంబుజ
చోగ్రిభామూరిగ దిన్వయోడశసహస్రోగ్రహాంగనాపాదీహ
ర్యాభోగంబున బాంబకృష్ణసుపీగ బాంబాయగ్గాల్మోసెడుక

ఆ విశ్వగానలహరీ

భావాకృష్ణయగు తోడగ్గోడగ్గిని చుచు

శైవలినిముఱయుగతి బృగ

దాననదేవత ప్రతిస్వనవ్యాజమున

కటకనిలాసనూతనసుఖశ్రుతిచుగజులమై ముహూర్తద్రు

గ్నటదమలాత్మమూరిఘటనంబున దూగము నొచ్చు లుప్తసగ

ఘటనముచేసి చేరువయి కమ్రిత కాన్పదమై వ్రజంగనా

కటకము గోపబాంబునికంజహృదగతగ మామృతచెరుగో

పిక మెల్లప్పుడు బావి కున్న గామ పీఠ మునునాచును

సిక సంశోసమై క్రొంచ మేలి సన సేనగమ్మనగ చేరి యు

గక గొంగె తి పిక్విస్వనశ్రుతి శాంగభిచు నీ సే యు

పికగోశ్వగదాదులంబలెనె కల్పించుక గతోగశ్రుతు

కృతసాగంధికవాయుసమ్మిలితిమై గ్రీష్మాగతివేళాసహ

హతసహగతుషాకాతమున సస్వసౌభాగ్య భాగ్య

సతివోలెక వ్రజబాలచంద్రముని పగళారంవపీయూషక

ల్పితవర్షమ్ముల గండభించినవి గోపీమానసశ్రేణిముల్

పిదిలెక నీవులు రైకముఘృనడలెక స్వేదాంబుపూగంబు లో

ప్పిదమయ్యెక సుకుమానమోహనతనూనిన్వల్ల శాసంపన

ముదితాద్భ్రామృతగానశైవలిచు లోప్యగదాల్ప సగాంబు

శన్ద్రవద్భూముల బొల్పెను బొడుపు శుభ్రగబోలి బృగదాన

వినబడుక గొంతసేపు వనచీఘల గోపసహివదన్వయ

ఘనమణినూపురస్వనము కమ్రలయానుగతాశ్రసమ్మగ

స్వన మొకగొంతసేపు వినచెప్పు నాపయి బాలపంచమగ

బున వ్రజబాలసుందరుని మోహనవేణువు నిస్వనించెను

తగుశాఖావలిఁ బక్షిసంతతులు నాదబ్రహ్మమున్ మీలితాగ
 బునుహం నన్నవోచనాంచలములన్ బూరించి ధ్యానించునో
 తగుశాస్త్రమలఘాసమందరుచిచేతన్ మానెనో రమ్యకం
 ధరముల్ పై కెగనెత్తి గోవితతి చింతామగ్నతగ బొగవెడిన్

శాంతగైహృదయాభిరామమయిజ్యోత్స్నారమ్యమైభూరుహ
 త్యంతశ్యామలకోమలచ్ఛనిపరిచ్యాప్తగబు బృందంబునన్
 గాంతావిద్యుదుపేతమా జలనరేఖంబోలి గోపాలువ
 శాంతీ నసరిత్తు ప్రాకినది కుల్యానీధులై పాయలై

*

ఆ గతిఁ దా నొకరు కయ యాతనిప్రాణమటంచు గోపక
 న్యాగతబుద్ధి మాధవుని సంతరమందున నూహసేయునో
 ఆ గణనమ్మలెల్లఁ జెడి ప్రాణములోపలిప్రాణమందు మూ
 ర్చాగతయయ్యె రాధ యటచచ్చినచేటిక తల్లడిల్లఁగన్

హిమపూరంబులు చిల్కవే సుమము లేవే స సప్తపలా
 శములన్ వీవవె గంధసారమృదుచర్చల్ సేయవే రాధికా
 స్యము శోభారహితమ్ముకాకమునుపే సంసిక్తవస్త్రాంచలం
 బమరన్ మోమున నద్దవే హరి కయోగ్యం బిట్టికాశిన్యముల్

౪

‘వెల్ల నిగోలునోయి యగుదెంచిన నల్ల నిగోలుతోడ (శ్రీ)
 వల్ల భుచి తమందు ములువాల్చిన రాసమువంక మొగ్గలన్
 జల్లగ రాధ యల్ల ములుసందును సందుగఁజేసి స్వామిహృ
 త్పుల్ల సగోజమగతియును బొందె మనోభవనార్థి వేలయై

ఆ సాయంత్రము కేశోగహరి తానై గాఢకాదేనిది
 శాసాధంబున కేగి కాలికి దరిచ్రగిబై నద్యాశ్శోభకా
 యాసంబై త్వగమాణచిత్తు డయి సాధాంతాప్రదేశగలునగ
 దా శోకాంబుధినుగ్న రాధఁ గని గాఢస్వగలు గీపింపగన్

రాధా ! యంచును బిల్చి నిల్చునను నీచై బాష్పముల్ కన్నులం
 దే ధారాపతనంబుగా నిలువ నా యేణాక్షి మో మెత్తి పో
 ణాధారంబుగ విన్న పల్కె-చటిదో యంచున్ విఱికించి హృ
 ద్బాధాసూచివికంపితాంగుని గనెన్ బాష్పప్లవన్నేత్రునిన్

చూచినయంతలోన మధుసూదనుఁచనముల్ ప్రవన్నిగం
 తాచితబాష్పవారికలనంబున రాధకనుల్ ప్రవన్నిగం
 తాచితబాష్పవారికలనమ్మున నారిర్పురాంతగంబునన్
 జూచినచూపులై కనులు సుందరమీనతఁ బొందె సగ్వదా

ఆ నిముసంబునందుఁ బ్రభువై నమురారి స్వకీయవిగ్ధచూ
 ధీనమనశ్చగత్స్వమును దేసకు రాధిక పూర్వవిప్రయో
 గానత సర్వకష్టములు నగతన విస్మృతిఁ బొంది మందహా
 సాననులై పసిసారితిభుజాంతగలగ్నపగస్పరాంగులై

కలిగినవిప్రయోగజము కష్టము నృద్ధినిబొంది పొంది యా
 పశియముగాఁగ నుండ కొకపక్షముమాత్రము నిల్చిపోయె నగ
 చలమిన ప్రేమచేత నొకరై యొకరా కవుఁగిల్పపట్టుటల్
 తల తలఁజేర్చి చూపులవలంబలై కన్నులఁగోనఁ జూచుటల్

ఒకరెండుచక్రవాకము
 లొకరెండుచకోరపక్షు లొకరెండుమయూ
 గకములు రెండుబలాకలు
 ముకురాననవృష్టిచంద్రిముఁడుగా నయ్యెన్

ఇది యమునానగీషరిసరేష్ఠితకాననముల్ భవత్రపా
 నవననసుగరరాక్షిచలనంబున సంచలదాన్నచుదునీ
 భవదన్మృతాంధసాతిమదబగభగసంతతి కృమ్ముకొన్న య
 ట్లె నొలిచె చామ! సిగ్గు నడలెంపును నేటి శరన్నిశీధినిక
 గుంపుగ జీరుఁగడి యదుగుల్ బడి నీలెడు చీరకుచ్చెలల్
 జెంపకుతీసి పట్టుకుని నేవయెనరెద నీకు నేను నీ
 సాంపులుచూపు గంధగజసుందరమంధగయానముల్ మిటా
 రింపుము మెల్ల న న్ననుసరింపుము నేటి శరన్నిశీధినిక
 గుమ్ముగ నీలికానుగలు కొమ్మలు చాచిన యీ పథాలలో
 నెమ్మది రమ్ము నీనురమణీయసుభాహువు నా బుజమ్ముపై
 విమ్ముగ మోపు నీ బరువు నింపుము నాపయి నీదు సింహము
 భయమ్మును నేను బట్టుకొనెదన్ మెలమెల్ల గ రమ్ము నెచ్చెలీ !
 ఉగ్వరయెల్ల నల్లవడియున్నది కృమ్ముకనచ్చు నీ తమ
 శ్వర్వరిలోన నాపయిని జాలుగఁగట్టిన యీ తమాలముల్
 గగ్వమువోవు చీకట్లులు కృమ్ముచు నీమెయినీలిచీరలోఁ
 బర్విచి దింతగూఢమగుపట్టన వింకను సిగ్గులేటికే
 ఒ తెడుకూర్చి ముద్దిడిన నోరగవంగుచు సాముసిగ్గులో
 నెత్తెడుగాని మోము నను నీవ బుజమ్మునువంచి మెల్ల ప
 ల్లోతన నిచ్చు నాయెడదనొత్తిన బల్లి విధాన నీతలక
 గుత్తువుగాని ఊమ్ముపయుఁగూర్చవ నీవ ననుక గవుంగిటక
 టసిక్రి రూ? సవమ్ము లిట నుంచుము మెల్ల గ నీదు వందియల్
 మ్రోసినగాలిలో యమునమోహనవీచుల నూఁగులాడుహం
 సీసమాదాయ మిచ్చుకొని కేగఁగవచ్చునొ యీ గహోవిహా
 రాసహకేళిక ఘోరమహాజుని విఘ్నము ముగదగామిని!

నడచుట నీకుఁ గష్టమయినట్లుగ నున్నది నీగుహానముల్
తడబడుచుండె నెత్తుకొనెదన్ నెస రాగచె సిగ్గులేటికే
పడెదవు నీ తమోనియతిభాగము భేరును చేరరానులే
యెడపని సి గ్గుదేల యిట నే నొకగుండనెకాగఁబ చెటి!

పడతి ! త్రోపాతిరేకమున బగదమువై చితి నీగుహానముల్
నడుమున రేగడుపాములు పెనంబడినట్లుగ నీకగమ్ములకొ
మెడకు ననంటిదవ్వవలె మె తనిసినగుబాహునూలముల్
తోడలును నొచ్చునో చెలియ తోగపునామెయితోడిగాపిడికొ

తగ బుజమందు నీమొగముతార్చితి చంకకునె త్రికొన్నదా
దిగఁ ద్రోపచేత నీపుడెసఁ ద్రిప్పెదు మానముతోల్చియుగదుఁ
రగఁ దెగపాఁకులాడెదవు రమ్యభవత్కుననగమమ్ముజా
స్థితమణుల్ కరంగినవి జాలుగ కొంచె మనుగ్రహించవే
ఊరక జారఁజూచెద వయో ప్రియురాల యిదేల గోలవై
నీ రుచిరాంగకమ్ముల జనించినస్వేదముతోడుగఁగ నిక
జారగనిత్తునే పరవసంబున నాకుడిచేత నీదువా

మోరువు బిగ్గబట్టుకొనియుంటిని యేది ఒకింతజాటుమా?

అయ్యో! మనస్సు కష్టపడ కాగువె కొంచెముసేపుదాఁ నా
పయి దయయుంచ వే నడువ బాధయగున్ సరి కష్ట మేల య
ట్లయినయెడక సరే దిగుము హ సములక నను కౌఁగిలింగిన
మ్ము యతనముంబొనర్చి పదముల్ ధరయంగుఘటించ వే చెటి!

పతిచితి నుత్తరీయమును పాదము లొపయించి గమ్ము నీ
చిటుతపదమ్ము నీ మొఱుటచేలను మోసిన నొచ్చునేమో నా
పతిచినయు త్తరీయమును వల్లని తీసెదు సస్యలున్ ద్రోపల్
తఱుచుగఁగుచ్చియె త్తి నను దాఁచెదు బిగ్గగవుగిటుగ చెటి !

నీకరముల్ మదీయభుజనిష్ఠితముల్ మఱి నితనూలతక
నాకరముల్ కడుంగడు పెనంబడియున్నవి రేండుమేనులుక
మోకలవోలె నంటుకొనిపోయిన వో ప్రియురాల నేటి గుఱ
చీకటితోన నీమనల చెల్విది నాయెదలోనఁ జొచ్చెడుక

శ్రీ కృష్ణ దేవుని నిర్వేదము

నానాకామిను లేగుడెంచి ప్రభువా! నా బారిజాతంబ! నా
ప్రాణప్రాణమ! నాసమస్తమ! యటం చచ్చింపఁగాఁ బ్రాణముల్
మానగబుల్ హరి యాత్మత్వప్రకసఁ జే మాయాసమానతమో
గానీ యాశయొకండు లోగలఁచి హృత్పాదంబు వేఁగించిఁగాఁ

అల్ల విదర్భరాజతనయాపరిభోగమువేళ భామపై
నుల్లమునెల్లు భానుమధువోపలకేళిగృహంతకేళిలో
భల్లుకరాజునూతుపయిఁ బారు మనం బట మిత్రవిగదపైఁ
జెల్లునుగోర్కి లక్షణనుజేరు నటక మఱి యందు నిల్వదుక్

పూనిక నష్టభాగ్యులను బొందెడువేళ మనస్సు రాధికా
ధీనముగాఁ జరించు గుఱుతింపఁగ రాధికమీఁద నిల్వ కే
చూనొ న్నిజాంగనాతనువులందుఁ జలించుఁ జలించి కుబ్జపై
నూనును గోర్కి యచ్చటను నుండక లో గుఱునుభ్యవోరెడుక్

పొరిఁ దనయందు మనస్కంధుఁడు పుట్టెను పుట్టెను సృష్టికర్త సుగ
దరుఁ డత డేమికాడొ ప్రభుతక్ దనుమించినవాఁడు నుండునో
హరి సకలమ్ము నున్నయది మానిను లెందరో యుద్ధరైన నుం
డిరి ప్రభునాత్మదృష్టి యనిపించదు స్త్రీవిషయంబునగ దహణో

ఇగకను నింక నింక నని యెల జగంబులలోని ముగ్ధకాం
క్షాంకమయైన సగ్వమును నాచికొనక్ దెగవాంఛచేయు, నా
తంకములేక లోకములు దాటి యెదే నొకస్త్రీ నిచిత్రమీ
నాగకనవాగకమున్న యెడ నాయనుకుక్ దనకుక్ లగించెడుక్

ఈ తృప్తాపరినాహబిందువులుగా నెన్నేనిస్త్రీసృష్ట్యలె
చేతోసేగి స్థితో లయంబుగను హృచ్చింతానిగఱోహబా
ధాతీనగింబులు యేమి స్వామి హృది తబ్బాధానుభూభాగిఁగఱో
జేతోమూగు లో నమించు హరి హృచ్చింతాపియోవేగుఁడై

చినదినమున్ సను నయవతిపరిభోగవిమిళిశాత్కృష్టై
 చను నలరుక్మిణీయువతిసద్గము భామగృహంబు సుత్రవిగ
 దనిలయ మీ నెంతవసథమ్మును నా సతిశిమా పేర్చి నా
 రిని గలయున్ మనస్సునను దృప్తియటన్నది వేడు నాన్వమికిన్
 సాగయవు బృందవెన్నెలలు సూదులతోడను గ్రుచ్చుచుండునో
 వెగటగు రత్నదీపికలు వెచ్చదనంబులు నూరిపోయునో
 తగ జగమెల్లఁ బొందిన యుదా త్రసువస్తుప్రంగుఁగోక యే
 మిగతి రచించునో యనను మేయములై నవి నూత్న సౌఖ్యమూల్
 జలములుకానిచెరువులును చల్ల నివెలులుకానివెన్నెలల్
 వెలగలకాలకుం గుడువఁబెట్టిన దివ్యెలు పేమభావమూ
 రులయినకామినుల్ ప్రభువుతోడ గమింతురొ చి త్సేధిగో
 నిలువదు స్వామిమానసము నేలపయిన్ గలవస్తురాజుపై
 మేలురమించ దంచును గమించడ నుక్మిణీముఖ్యకామిని
 కేళిగృహంతరంబులనె కేవలవాసము తన్ననోహగ
 శ్రీలలితాకృతుల్ గలపరిచినపేసెనులు పుల్ల గించఁగాఁ
 దాళఁగలేనిస్వామి యెదతాకని మ్రో గిగురించుఁ గేళిగో
 కంపితచారినాభములు కంధులు ఘూర్ణితనాయుఁ మేఘముల్
 శంప లపేతదిగ్వ్యవదిశంబు ననంతము నాకసంబు పూ
 రింపఁగరాని యాదృశవిజృంభితచాంఛ తెఱిగి తిక్కి - సై
 రింపులు గుమ్మటిల్లిరి సగీస్పవనవమనల్ తనగనల్

*

తుంగపెసఱొబులాకియు విదూగజక ప ము నడఁబొసఁగమున్
 జెంపసరాలు రాగిడియుఁ జేతులదగడలంగఁదెనఁ గెలున్
 జంపుల బాజుబొంతులు లసన్ననసన్ననగత్తుకంకణ
 మ్నింపిరి లేనినానాజినిలును జిత్రీనిచిత్రీహంమూల్
 మొల్ల ము లందియల్ కడియముల్ మోలుఁగుల్ జిగిఁముల్లి పూలపి
 ల్లాళ్ళును తుమ్మకాయలు ఘులంఘులమ తెలు సోగసెల్ల మూల్
 కాళ్ళుదాల్చి గుండ్రనిమొగంబునఁ గనురిబొల్లు హల్ల కొ
 త్పుల్ల విచిత్రీదీధితులు ముట్టఁగదాల్చి సకుంకుమంబుగఁ

నూలుశరీరగనిచిననుచుల్ ననగత్తుముంగుచు గుచ్చునో
 గాలుగఁ బైటకొంగు బలరాములు రేవతిచేతికూర్చునో
 భీమలితాక్షముల్ నోలఁగఁ జెడిలివేళి నొసంగినట్టిము
 ఞ్జాలగుపూలచీగ మెయిఁదాలిచి నొగనివేళినట్లుగఁ
 బు తునగీపధూనుమన నాగ్నిసంకాసుక జేటిచాలుగా
 మా శివలోచనాగబుజములగుచుల రుక్మిణివచ్చె స్వామి లో
 ను తలపొగడుచున్ బొంగులుచుగడిచి కేళిగృహాగబులోనికి
 గ్రొత్తలు ముగ్ధమాఘవతరుడ్యశలాగులు కంప మొందఁగాన్
 చిచ్చునగోవునొవెలుగుచిగుదులఁ గన్నుల నాగ్ని చూచి గు
 వ్కుమ్మ, సచంద్రతారమగునందగలక్ష్యే వరించి వచ్చెనెగ
 చుమ్ముదనుగి యంతటన చూచినకుక్కిరికై యనూత్నునో
 స మొనరించె నాయచుయు స్వామిసమీపము జేగ నేగుచున్
 వానిపిడి నెమ్మికన్నులు నమర్చిన నూగకతంపునిశ్శబ్ద
 వనగోవి నీచినన్ బ్రభునిసాదతలగబులు మెల నొ తినన్
 గనుంగుగన్నులుంచి యెదకన్నను లోతుగఁజూచినన్ పురా
 తనమునియై చలించడ యతగఁ ననాగబగలశ్శిబుద్ధియై
 గృతి వృతాదుణనాగవల్లి శుక పండిచ్చెన్ బ్రగాఢాధన
 ద్వితయంబంగున సందుచేసి కొనదొప్పించగఁబో నన్యసగ
 గతకాడై పెనవుల్ గదల్చుఁడు విరాకాదుగఁడు శ్రీయక్కిణి
 సతి నేత్రప్రవహానో హృదప్రసహదంచత్కుల్యయన్యెన్ బారిన్
 కన్నులసరు చూచి యనుకంపచు నామెను జేగఁదీసి యో
 చిన్ని మయూరికా ! వెలుగుచిగులు కన్నులఁ ద్రొక్కెదేల నే
 చిన్నెలువనెఱెత్తె" సగలచిందులు చాలవ నే మిటారి యగ
 చున్నయగారపున్ బలుకుసొగపున మేల్మిక్కురిగపువెట్టికన్
 కయమ యంతలోన ప్రభునాత్మ స్వకీయముగాఁ దలొగచుచున్
 నీమెదలోన నే నిలుతు నే యన నిలువు తొండవిగతున్పున్
 నాయెదసీనె యో చిని మనసగును నెగబగలక్ష్యే నెగచుచున్
 బ్రేయములై న యూహలఁ బరిభ్రమణగబొసగించె నొగ్గుచున్

*

ఎన్నఁడు జూడనట్టిదియు నెట్టిస్వరూపము గల్గినట్టిదో
 వెన్నెలతీనయో ప్రణయనీధికఁబెట్టిన రత్న సీపమో
 అన్నెలఁతంగుఱించి నిగహఃకురుండఁ హరి పుష్పచాపికా
 సన్న నికుంజనీధి విలసన్మణి వేదిక బండియుండఁగా

ఒకటియొ రెండోభూషణము లొప్పమెయిన్ బూడియెత్తలంటిపో
 సికొనినకేశముల్ వలపుచిమ్మగ దూమిడివేసి యెఱ్ఱనొ
 రకముజరీమయూరశిశురమ్యములంచులు కాళ్ళచిగురులక
 జకిలికుచద్యయిక్ వెలుంగు చిందుల సన్ననినల్ల చీగతో

పంచితమృత్యువై వెలయువాని మహేశ్వరుఁ జచ్చిఁకూడ సా
 ధించినపూవుముల్కిదొర దృఢవిలోచనతీవ్రరేఖ బం
 ధించి ననీలతాంతవృత్తియువతీపరిహాసనూరి యే
 తెగచెచు సత్య స్వామియెదఁత్రేవ్విన్ద్యోగికి బూలదండయై

ఏయొకముగఁగేఖయొ రహింపకయుండఁగ నిల్వలేద యే
 కాయజభంగిమంబూ కడగంట గహింపక ఘోషలేద లీ
 లాయతి గాలిక్రాంతిగఁగ లంగకయుండఁ జలించలేద ఆ
 పోయినతోవల్లె నయిల్ల ననమాన్మధచిహ్నితంబులై

నిలచెచు, జూచెచు, నడచె నీలమణీనవనూపురంబులక
 ఘులఘుల సన్నగానిలచె, గన్నులతో నరమోడ్పుతెచ్చి చూ
 పులు గిలకొట్టిచూచె, నెదపూంచినభావజు తేరిబావుటా
 వలెనగు పైటతో నడచె, వామనమూర్తి మదిక జలింపకే

చిటుపూతల్దులిపె నొసానులనుదూసెక్ మ్రోసిసెక్ నుమ్మిగిల్
 తెగలెక్ రాలినకుమ్ము నుష్ణునునియూరెక్ స్వామిపై నెల్లయుక్
 సుగిరెక్ గాంతులుకాంతులై పతియుఁ దేజోలోకదిన్యాగనా
 పగింభాగతనూత్న సౌఖ్యముగ సగభావిగిది మే వగచుచును

ప్రక్క-గఁజూడ భామ కనుపడని, యాయనుగృప్తసాగమున్
 ప్రక్క-లనెఱ్ఱకాంతికుదుపల్గోని రాసుత లాటజులుగ
 జిక్క-నిపును తేరుసరసీచవకుల్యలుగాఁ గనగబడన్
 సుక్కి-నజ్యోతిరంగవలసాంపులటగుచు నలచె నాఁగుఁపన్

నమో నోవికిఁ జూచుచున్నటుల నయ్యెన్ జాగగక్లిష్టని
దామోదాద్యాభినయమ్ముకావలయు నేత్రవ్యంగ్యమున్ విప్పియున్
స్వామీ! స్వామీ కనండు నే ప్రళయబాష్పక్షిన్నమైపోయెనో
భోమాగ్నిము మానినీమణిహృదిన్ బాసిం చె గాఢాక్రథన్

నిలదినయల్లై కోపభరవిస్ఫుహయై తనచీగకొంగు వి
చ్చలవిడి లొగి చించి మృదుచందలపాణుల నుండచేసి జ
బ్బలు విడలించి నాథుపగు బంతివలెన్ విసరెన్ గృథాచల
చ్చలగమఁబుతో ననునసాగెను నాథుఁ డెఱింగె నంతలో

అంచెల బుజ్జింది మృసలాడి బలంబునఁ గాఁగిలించి లా
లిందినఁ గోప మింత మగలింగమిఁ గొంగునుబట్టి ధూర్జుడై
కొంచెము లొగి లొగి తుదగున్ సతిచేలము నూడలాగఁగాఁ
గుంచుకూరుచుండె సతి కోపపుటుండవలెన్ విముగ్ధయై

పతి తనయు తోయమును బైనను గప్పి లతాంగి నుండగా
సితమణి నేది కెత్తికొని నేర్చి విచిత్రపుముద్దులన్ గృతా
కృతములు చిన్ననవ్వులు నగించియుఁ దేగమి నప్రసన్నతా
చ్యుతికి నుపాయశాలి ధరనుండినచీగయు నగుచుఁ దెచ్చుచున్

గోగటములుతెచ్చి కొనగోటను బెజ్జముచేసి నీగలో
దాగముతీసి కుట్టమవిధాన మృహభినయంబు చేయఁగాఁ
దీరనినవ్వునచ్చి సుదతీమణి మేల్పనివాడ! చేతిలో
నూగక ముల్లు గ్రుచ్చుకొనునో యని లొగి గ్రహించెఁజేలమున్

మిగిలినయగుచు క్రిందుగను మేన ధరించె నురాన మెల్పెనున్
పెగిలినయగుచు మేఖలగఁబెట్టె, హతా తగునాథుకొంగిటన్
సొగసరి చిత్రచిత్రములు సొంపులువోయి, తదుగ్రమాన్నథా
పగఁ నలసోసె దానె శుదినాడిమి కెండనివారివేణిగాన్

*

కొంచు జగత్తుగత్తుములు కూర్చినయాలుగఁబాటోడ ని
 స్థించినతన్ని వేదికను మేలిమిదిమ్మనుస్వామియుండ నే
 వించిరి భాగ్యలాగుకురు పిన్ననిపుప్పొడిదాగముల్ మిటా
 రించినచూపుతై స్రుభునిహృత్తుగనీజపునిస్సూపాగుకై
 తన చని కోసిజెచ్చింది బానుగపూ హాకపెద్దకాడగా
 నగుహనాభుబాహుపయి వ్రాల్చె గొసంగొని నిత్రవిగద ది
 క్కనితోలిభావనాస్పృహనగల్గుటకో యన స్వామి యెల్ల భా
 వన కొఱయై జడప్రణయిభంగమునొంది నిసన్నమై చనెన్
 తా మును తొడికిట్లమగుదైవము శ్రీగఘురానయూర్తి పూ
 జామహితంబులొకుసుమసంతతి వేయు నొకంగుగా
 స్వామి కనండు భట్టుకపుబట్టుగ నామెయు నేయనూన దే
 ప్రేమయొకాని జాంబవతిప్రేమ రసాంగముడనై దాలిమిన్
 వాలిక గూరుచుండి నెఱపయ్యెద సర్దుకొనున్ బెడంగుముగ
 గాళులవంగి యందియుం ఘట్టులగా సవరించు గుచ్చెలల్
 ప్రేభుల; బిరిశిపింజెలుగఁ బెట్టికొనున్ దల నచి యోగగా
 లాలనగాఁగ స్వామిదెస లక్షణ చూచు వృథాస్రయన్నయై
 చిగులకల్ల నీళ్లు విగఁజిమ్మినకై వడి వేడివిప్పి కా
 పింది, నకచ్చకచ్చలదలీమదలీలలుగా నిగిర్చినన్
 నందకుమారు నీలమస్పృణచ్చవిమ తరుకాంతి యప్తమై
 క్రిందువడన్ మరుండును నిగిడ్చి మగిడ్చినదాతమోఁడ్రుమై
 తనకును బట్టనట్లు ముఖతామరసంబును సామిచాలనం
 బునఁ బెడత్రొప్పి సగ్వజగముల్ చెడిపోయిననేమి యన్ననీ
 విని వెలయుచే నాగ్నజతి వెచ్చునికన్నులు విశ్వమిల్ల లే
 దను నొకశూన్యభావమును నగతకుమించి వెలొగ్గెనగతలో
 తనపతిదిమ్మపై గలఁడు తా నొక రేకున నుండఁ బాలునం
 చనునొకత్తప్రేతోచే మొగనుండున భద్రకు ప్రేమభద్రకున్
 తనపతియెల్ల భావమును తానణువై చననిమ్ము తాను సగ
 దణఁగినయొక్కచిన్నిపరమాణు వటన్నవినిశ్చితాత్మయై

తమయతనంబులున్ విధలితంబులుగాఁగొని లేచిపోయి రు
 తమకులజాతలైన నతానుగసాక్షుని పెండ్లి కూతురుల్
 గనుగూఁగి పయ్యదలగంబుగపయ్యి పొగదేవుచి
 తమనకు నాయుదేవతలు శాకినసౌఖ్యము లావహింపఁగన్

*

జలమూలు స్త్రీలుగానయిన జల నానామూలకం రసాత్మతుల్
 వినివినిలాడిపోయెఁగొ, మేనులలోపలినుండి వెన్నునుగ
 గలుగుపజ్జాగ్రసంతతులు కన్పడునొక్కొ యటన్న నీటివారి
 లులుపులు దేలుచుండె హరి తానుగసాక్షులు తేలవేయుచున్
 తనుగోలోకపుఁ బూర్వసంగనుచరిత్రంబెల్ల నేత్రాంతదీ
 గ్గ మయూఖంబుల క్లప్తనుగనవిచిత్రప్రోక్షిగీలించి య
 భ్రము హంసాకృతి పైడియంచు శలివీరం బాల్చి నాట్యక్రియా
 క్రమలీల జనుదెంచె రాధిక హరిప్రౌఢవ్యధావీధికిన్

జోకలపైడిశమ్ము లిటు నొప్పుల చాలుగఁదిర్చియున్న మం
 దాకినివోలె, మీలు పులిసంబులతో జనుదెంచుచున్న మం
 దాకినివోలె, యగచలకదంబము కెక్కులుచాచినచ్చు మం
 దాకినివోలె వచ్చినసుధామయమూర్తికఁ జూచె స్వామియున్

మాచినస్వామి రోనుయిన సొగపులచాకను గురుపట్టనా !
 సీచికితంబులొకనులనే తొలికూటమియో గ్రహించెనా ?
 కాదమణిచితివరికల్పితపుత్రికవోనియామె స్వీ
 యోచితభావనాబుక్కుతోజ్వలవృష్టిగ నెంచఁబో యెదన్

అచ్చపువెల్లనిటిమొరలైన విచిత్రపుదేవతాకృతీ !
 ఎచ్చకికొట్టుకొత్తగగలే యివి ? నుర్వులుపైడి డాలుగా
 వచ్చెను నీవు నీవనలె బుద్ధులువెట్లగువే ! మగీ వహా
 యున్నపలుబయెవతగనో ! నుఱుగో ! మెఱుగో ! నవద్యుతీ !

ఓనలిసితిసుగురులయోనరి ! వే పుడిసిళ్ళుపట్టి నిన్
 బ్రావుదునో ! మెయిన్ విగహతాపము నారంగఁ బోసికొందునో

బావులయెల్ల నీమతనుభావమునందున దూకువెక్కి స్వే
 చ్చానధిగాఁగఁ గ్రొంబుడగ తొగతి మున్నుచుఁ దేలుచుందునో
 కొలకపుగింటిలో ననుముకొందునలే ! భవదీయచారిబా
 హు లదునుఁ జీలి సాయలయి యు తకపుంగిలివెంట హస్తకోఁ
 గలవఱు యగుచుఁజేచి నొక కమ్మనిచిత్రపుభంగి సాగి కౌఁ
 గిలికిరిగించి కఁగిలిబిగించి యధార్థ మెఱింగె నంతఁ

బళిబళి స్వామిస్వామి యని పక్కుననవ్వెను రాధ రాధయై
 బళిబళి రాధరాధ యని పక్కున నవ్వెను స్వామి స్వామియై
 యలప్రభునాత్మ తా నెఱింగెనా మఱి రాధిక, రాధలోపలగ
 దలపులుగాని తా నెఱింగెనా ప్రభు నిద్రలు నొక్క-రొక్కరై

గ్రుత్తుకుకొంటన్ బెసకకుండఁగ మెత్తురు సౌఖ్యబి మో
 విత్తుగుముద్దులాడఁ జనవిత్తురుగుండెలదాక కన్నులం
 జొత్తు రొకళ్ళొకళ్ళ మధుసూదనుఁ డామెకు నెంతటిపియో
 అత్తనుమధ్య నాచికొను టాయన కెంతపీయగబో! మేనికీ

ఒకపరివంచనం బమరియుండకపోవదు వారిసంగమం
 దొకసుఖలబ్ధి తా నమరియుండకపోవదు తాము వా రెఱుంగ
 గకయునుబో రెఱింగియు సుఖంపడకుండనుబోరు చిత్రవి
 త్రకృతగతంబులై చనుఁగదా! రసభావము లీ ధగిటిపై

*

తా శ్రీకాంతుని మానసంబునను వాత్యల్ ఝంఝులై కామభా
 నసోతస్సులు సుఖసుఖ్యుగొనుటల్ భావించి ధైర్యచ్యుతి
 ధీసంసుక్ హరి నెట్లుతీర్పుకొనుటో దీపించుమీ దీప్తిభా
 ధాశాంతాత్మ విదర్భరాజసుత చిత్తకేశకార్యాగ్నియై

ఒకదినమందు లోన నొకయూహ జవించి ప్రయత్నబుద్ధి గు
 బ్బకుఁ గబురంపి యామెయువెనక్ మధురాపురినుండి రాఁగ నా
 మెకు నెదురేగి తెచ్చి కడుమెచ్చి సమాసగ నాదరించి యా
 మెకుఁ బరిగాఢమోహముగమించినస్వామియెడన్ వచించినన్

ఇరువురు పులునోయి యెగు సేమియు దోచుని నాగలై దృగం
బురుహునుగిగు ధై న్యమునుపోయి కగగలునుపపుళిగిచి యె
క్క-నొకను నక్క - చెల్లియని కొగింటఁబూని విఱోలై యెదల్
తిగుగుడులై సహానపరిదేననమందిరి లు స్తచేతనల్

నాఁటినిబొద్దిభాగమున నాథుఁడు రుక్మిణిపిల్పునిగాఁగ నీ
లొంటి కేలిసాధగతుఁడై తనపట్టపుదేవికోసమై
గాటపుఁ బేర్చినిల్చి కడకక బ్రతిపాలన మాచరించుచో
దాఁటులువెల్లుస్తామియెడఁదక జగముల్ పరింగిఘితగులై
గహిరహి దూకిదూకి మధురాపుగమేగెను గుబ్బయిగటికిఁ
గహతహపోయి యచ్చటను దానిని గాంచక తలజిల్లి ని
స్సృప్తహమెయి నచ్చి రుక్మిణిని జి తమునగదున నిల్చి దేహళి
నిహితవిఱోచనుండయి కనె గనె గుబ్బను సాదృశతాత్ముఁడై

శ్రీగంధానిలముల్ తోయతనుయస్తిక గచ్చునఁ బుట్టి నా
సాగోళంబులు సోపముట్టిన ధరాసాస్వీమణీసగస్సృతిక

శ్రీగోపాలకదేవుమానసము నాకృష్ణగయై సేత్రభా
వాగమ్యంబయి కుబ్జ బుద్ధ్యగతయై వైదర్భియూఁగఁడఁగఁ

వనటనుబొంగి కుబ్జ పతిసాగతలంబులఁబోయి నాళి యో
నను సవరించుకొన్న విభు ! నా తనుభావము చక్కఁజేసి సా
కినవిభు ! నామనస్సు పులకింపఁగఁజేయు విభూ ! ననుగ గనుగ
గొనుము పరాకు సామి ! యిదిగోయిది యేమివిపత్తువచ్చెనో

మనసుంకుఁ నియంతయగుమాప్రభువే గుఱునుళ్ళు పొందెనో
మనసున నేమిచెప్పనలె మాదెన దోసము తేమికలెనో

తనువును నీల రుక్మిణులు ఖాటురొ నామధురావిదిగమగ
బున మృతిసేలపొంద నని బోరనబోరన వెక్కి యేడ్వఁగఁ

వనగుహనాథుఁడుగ దెలిసి వామరుఁ జేనును నీవు కుబ్జపుం
బానసోని నీకునాకు సరిపోయిన దేమివిపత్తువచ్చెనే

వనిత ! భిషక్తమావిభవవాసన స్వప్నసంకంబుగాఁ దలగ

దిన దోసఁగయ్యెనే మాకియుఁ జెప్పగు క్రొత్తలు చెప్పఁకొచ్చుటక

చిను వొలిచాడైకుబ్జకె గణించును సుందరిగాఁగ నన్న ఓ
 పగిలు ! మదంగహుడుఁ గొలివంకరత్తిరిన నీకు నేఁడు చే
 యరు జతకూడదా యనిన నొ నవునే యని గాఢానాఁగి న
 త్తరువును నుండఁగా మెదసి తాల్కి ముఱగన్పుంగింటనొమ్ముచు
 వంకరవంకరక లికువుపట్టిన కొత్తరుభూతిగాఁగ ని
 నాంకునివిల్లు చెక్కలగునట్లుగఁ నద్రుతి పాశవంబుగా
 సంకటమై శరీరము సౌఖ్యము దుఃఖము కావి బుద్ధి
 శంకగమైన యా చిక్చితసంగము నిద్దుగమున చె నిద్దుఱు

*

స్వామివిలోచనాంతములఁ బయ్యెఁ నొకానొకనిఁ గేళు యు
 కోమలభావ మే గుకరుకోనలు తీక్షణములై శరీగవాం
 ఛామలినంబులై మిగుల సద్య్ధతిరికములై నిగంత
 స్త్రీమిలనాభిలాషఁ గడుచీవ్రములై కొనసాగియే చేతు
 తరుణిగ వేషణాతివిశితంబులు, ధగ్గచిన్గ యక్రియో
 దుగజడముల్ బహిఃప్రకటితొర్చి తశాంతిప్రతారణంబు లొం
 తగపరిఘూర్ణమానమలినంబులు దృష్టులు తోచె స్వామికి
 నగులులు రుక్మిణీనూఖలు తల్లడిల్ బెఱి లోర్పుచెంగఁగఁ
 తనవిహారిండు బూచనిలతాలి లతాంగులుగాఁగ నొగుగో
 తనమనుచున్న లేటివనితల్ హరిణాక్షులుగాఁగ వత్తురో
 తన వినుచున్న కోకిలలు తాము పిఠీగళలై నరింతురో
 తన కనుచక నాకమాలు తామయి కోకనుచల్ గమింతురో
 చిగురులసందులక నలపుచేడెలనే వెదకు బ్రసూనప
 త్రగమకరందబిందువుల రానులనే వెదకు నవాని
 ప్రగుణతరంగవిధికల భానులనే వెదకు దినాకం
 నుగకిరణావళిల్లు డానునుక హరిణాక్షులసేవ కనుక
 కొనకొని పుండరీకములు కొకనదంబులు జాగగప్రభవ
 కొనకొని పుండరీకములు కొకనదంబులు తీక్షణతాప్రభవ
 కనికని పూవులైన పతికన్నులు క్రూరమృగేక్షణవ్యసా
 జననవిదూషితంబులయి సాగెనో యే పెనునూయ సాగునో

అప్పుడు స్వామికట్టెదూగ నగుటకు మన్ని మహాపాపము ఘో-
రాప్పులు క్షేమమును మహామృతమునై లలిచి త్రహపమై
గముప్పగ మధ్యమున నెరుగమనూచినచూనమునై గవిగ్యమున
గొప్పను నేత్రమునకు వచ్చుగొప్పయు స్వామియు చూచినచూచున

రావే! ఎచ్చటిదాసవే? ననుచు బరీరంభగబున బట్టినే
యో వేత్రప్రనిగ్న స్ఫుర్త్యలభితా! ప్రోతాసిదృష్టా లోకా!
యో వేత్రగతవేలిహాన! విషకుల్యోద్ధామలావగ్య! నా
చేవంబుల భవగీయ పాపములకును శ్రేయస్ గతాగింపవే!

అని కప్పుగింపికి ర్వినిచి చూమొచ్చు లొంగుటా పురమృత్యున
ననవగొడవ కేళిపిడుగులగు నూర్పుచు నున్న నంచు నా
వినివోలించుమేర జెనవెట్టుచు బాడగనహ్నినా విమగబ
బనసొనరించుచున జరుగుమగటలు నామపులన్ గచించుచున

ఇగువుగు విరుద్ధగో యొకర" యిరుద్ధగునూనినులో మందీమింహో
ఇగువుగుచున్ద్రజేమయొ మరే జడభావనయో యొకభౌక
శ్చేతులగు లజ్జయన్న చరితరు దిస్సయొలన్ నినించి చూ
పలులని పగచభూతిమూల బట్టగు పొంద గనవ్యాభావమాన్

హసనులు లేనీహేమములమాత్రము తైంగికత క్షిప్తాం బై
కొని పెనవేసికొందు నెలగోలు విహారమునీసింబు కా
జెనుములుగెగురు కూడినలు లింతయు సంతయు హద్దులేవికా
మనమున లగ్నలింగజడమగధాశక్తి జరించు చిద్రున్

యొనయున్ గ్రొత్తయెంతి చుక్కెనినెన్ బూజించునశ్శాభయం
బునుమన్నించుచు స్వామి యొనెంతోబొందుక విసప్తప్రశ్న
తనుండై తా జనుండై నుగాత్తుండయి తత్కాంతానతప్తచే
ళను పాపే గదియే మనెన్ గతనీలాక్షి శ్శమనాధరన్

పొలము మాయలండ యనబోలుననగో సగమున్నదందగులో
బునాగులగుటికొచ్చు లను బాధను బొందినదేమో! యంతలో
దెలిసెను దేవదేవుని ను దిగ్గసలేది నా శివు పొయచా!
దెలిసిన దెలిసినదే పరిపరగదనకేళి నొచ్చు!

అనుజగదీశునేత్రముల నాడిరి చంద్రుడు సూర్యుడు విను
తనముగ ఫాలభాగమునఁ దా నొకనేత్రముతోచి దానివె
ల్గున నుసియయ్యెఁబో వెలికి లోనికిఁ గొమ్మలుప్రేళ్ళు చాచియుం
డిన యొకపెద్దమర్దివలె నిక్కి సమోహపుస్త్రాహా నుగతియుఁ

*

పాయకనిశ్చనాధకులచార్మినిశీతిమయాఁజు సత్యనా
రాయణసత్పదీశ్వరునిరాజితమానసహంస స్వామి బో
ధాయతిమూర్తియై సనసుధాయితబ్రహ్మమునై చరిగిచే సీ
లాయితమానుషాకృతి యిలాతల మూకసొమ్మసిల్లఁగా
యదుప్రభయగడుఁ జుట్టము లఱంగులయగదన భర్త ద్వాగఁకా
స్సమలగువారికిఁ బ్రభువు భక్తులపాలిటి కామధేను నా
యదుకులమాళి యేదియగు? సన్నియునా; మఱియేదికాడు? నె
య్యదియునుగాడు, తత్ప్రభుదృగంతపువెన్నెల సర్వమైననన్

హరి పూజా కి పూజా కి పూ

సా మి వేణువు

ఓయి ! సామి ! నీసామి వేణురుమధురి
తారవము లిందు వినవచ్చె నయ్య ! వాని
వెంట నీ కనుబొమ్మనంక విచలితాధ
గప్రకంపమ్ము నాకేకప్రసారి
తాత్పర్యమును యథాదృష్టములట్లుతోచె
ఈతడవ—మున్ను తెలిసెనులే—గృహమ్ము
కదలఁజాలను—నీమోసగానితనము,
సామి ! నీసామివేణునిస్సాన మగఁగి
బోదెలంబోవి నా శోడల్ సోదినికొంగు
కలమవెన్నులబోవి జగఘటను గగిపి
తీసికొనిపోవునాయేని తీసికొంచు
బోవనీ ! నేనునూత్రము బుద్ధిపూర్వ
కముగ మాయింటపట్టును గదలిరాను

బ్రహ్మగీతము

వేణువు బ్రహ్మగీతము చెవిబడెనో స్మృతిసోయి గోపికా
శ్రేణులు నీపవర బభిలషించిరి కేహములుం దనూజులున్
శ్రాగపతుల్ తగీయవిగహగ్నికి నేమయినారో యెంతపా
మాణుడెనో పురానుగతసంధులు వ్రాయ్యలుసేయ మాధవా?

దొనదొనజూజులూ బాష్పములు గోసిటఁబూని భవత్పదాభిషే
కనియతి నమ్మచున్న వ్రజకన్యలు బృందముతోవ్రతిప్పిరో
యని నుదినైన నెంచ నవురా! తిఱిచిక్కవిగుమ్మపాలుత్రా
వినచిలుబాజ్జిగోఁ గలకవెట్టగురా! జగదేశసుగదరా!

మానుగమురా! మురాసురవిమగ్దన నీదగుబ్రహ్మగీతి నీ
యధగమురా! పురాకృతమహాసుకృతగుగడించుకొన్న నీ
శ్లఘననమేఖలల్ వ్రజవిలాసిను లగుబధరాకృతిన్ నినున్
బృథివికి శంపలై డిగి వరింపఁగనచ్చిరిరా వ్రజేశ్వరా!

ముహుగుపలబమానసికమోహాలు వీడిరిసో విజేసులన్
గృహముల వచ్చిరా! పలుకరించవుకొంచెముచూపు చూతు వి
స్మృష్టాఁడవ యేని నిట్లు లధరీకృతగాంగర్పుగంబు గీతికా
విహరణ మేలచేసెడు గవీప్రతిపాలనసత్త్రియాచణా!

ఎదురుగవచ్చి స్వాగతము నిచ్చియో సాచిననస్మితాస్యసం
పదవిగజిమ్మి వారిసగపాలు నొసంగితో యేమిలేని నీ
యెడకయి యింతగాఁ బలుగులెత్తుచువచ్చిన వెట్టిగొల్ల లీ
నుదవతు లెంతకెంత కళిమానము చచ్చిరిరా! వ్రజేశ్వరా!

నునుఁజివురాకుశీపులు గనుంగొనలన్ మెలివెట్టి గాలిశా
కునఁగడఁగుకన్నెలగగుర్పొడుపుల్ మదనార్థగామిగాఁ
గనుచుఁ దమూలపల్ల నశిఖాచలనంబునఁ గామిసీత్రపా
ఖనులను ద్రవ్వి చూగగొను కమ్మనిసీసాగ సెంతచిక్కనో!

ఈగసనివన్నగల్ పరువులెత్తి కలిగెనుతానమీపకాం
తారమునంగుఁ బాయలయి త్రాచులపోలికఁబ్రాఁగుచున్ ఘణా
వారములెత్తుచున్ గొలువవచ్చెడుఁ జిత్రముగా గసార్ద్రవాః
పూరమఁచూకృతుల్ భవనముగక్కిరోరుని నందనందనున్

సాక్షాత్కారము

ఈ యనిలాభ్య మెల్ల నినదించెను మున్వలమ్రాంత దూరమై
 పొయినగోతరికి బిలుచువోలిక నేదొ పినిస్వనించెడున్
 రాయిడిపొందుచున్ దలచరాక వగర్చి పురానుభూతముల్
 తీయనిభావముల్ స్మృతికిదెచ్చుకొనన్ వలవంతగుండెగన్

ఒకసారి నాగోన నూహించి యేమియో
 స్త్రీవోలె సిగ్గుపొందెదను నేను
 ఒకసారి యెదపొంగి యూగించి కవివోలె
 మృదుకంఠమె తి పాడెదను నేను
 ఒకసారి హృదయ మూరకబాధపడి కంఠ
 తుదలందు నీగుజార్చెదను నేను
 ఒకసారి వీతహేతుకముగా సౌఖ్యమ్ము
 విరిసిపడెట్లు నవ్వెదను నేను
 ఏ మహాభావమో వచ్చి హృదయ మావ
 రించి నాసంధులను గదలించివైచు
 ఆ మహాభావ మరసెద నన్నకొలది
 నావిలోచనపథమెల్ల నల్ల నయ్యె

అనవసరమ్ముగా హృదయమంతయు సంఘటనమ్మునొంది క
 న్దొనలను బాష్పముల్ తరుముకొంచు బ్రవాహముకట్టినచ్చు నే
 ధ్వనివినిపించినన్ హృదయతాపమువాపునదే యటంచు గ
 న్దొనెదను గాకపోయి కనుగొందును శూన్యములై నదృక్కు లన్

మనసున నేదియో చిటుతప్రమానలచేరున నాగిగుంపు న
 ల్ల నియొకపెద్దకాల్వదవులన్ బ్రవహించెడునట్లు నీలగా
 గనబడు, భావసుస్థిరతగాంచగ గన్నులుమూయునంతలో
 వెనుకటిలీలకూడ గనుపించక శూన్యతయే బయల్పడున్

ఇది అతిలోకభావ మొకొ యెంచగ నాకితభావమో పదిగ
 బది న్నానయాంబుజాతమును న్రచ్చిబయ్యుడజూచు లోననే
 మొదిగి చరిగచజూచు మోక్షియున్ దనువెల్ల వడగిపోయి నా
 న్నానయ మసంతలేగమున విట్టులు కొట్టుకొనం దొడంగెడున్

అతిభయలేగసగచలిత మైచహృదగతర మోగ్వలేక యే
 గతిసయినన్ విదల్చుకొనగా మది నెంచెద దీనిఁ గాని నా
 యతనములెల్ల వ్యగ్రమయి యగతకుఁ బోవెట్టి నా
 మతి కదలించివైచు నొకమాదిరిగా విడవన్నయలుగా

ప్రతినిముసంగునన్ హృదయభాగము తగ్గునటన్నయాశయే
 మతి కలగున్ గతిం దక క్రమక్రమనర్థమైన గూఢానో
 స్మృతి యతిసూక్ష్మవైఖరిని నాహృదయాంతరిక్షాంతగప్రవి
 స్తృతగమనగులున్ జెంది గేవెను నాయెన పూలముట్టుగా

శుద్ధశృంగములన్ నిరాకృతులుకావే సాకృతుల్ కావు కా
 దేదో నలు దననాంబో మిలుంగులై హేలచలద్రేఖలై
 ప్రోదిగట్టడం మొలుగై త్రిజగత్పూర్ణంబు సాకాగమై
 నాదేహం బతివేళకంపము కలున్ సమ్రత్వమున్ బొందెడున్

నీఁ డెవఁడో కుమాగకుఁడు వేదపుష్కరిజన్మరుల్ ఫలించి యే
 పోడిమిలేని నాహృదయమున్ దనవైపున కాకృషించు చు.
 న్నాఁడు శిగ స్రవీచలితనన్యమయూగవిలాసబర్హ స
 మ్రాడభిరమ్యచూఁడుఁడు సరాగనిలోచనమందహాసుఁడున్

య మ నా న ది

మేఘమ్మల్ తలుచై వియత్నధము గ్రమ్మెన్ శగ్వరీయాచునే
 శాఘంటాధ్వని కంసరాజు మొగసాలన్ సుప్తకావారికా
 మోఘాక్రాంతతమోవిలు ప్రసన్ను పోజో నీవు గంభీరనా
 రోఘ శ్యామలమూర్తి వేగెదవు ప్రియోపాంతభూమింబడిన్

క్రమ్మిన కాటుమబ్బుపొరకాంతులు చాటుగ డిగ్గి నేల నా
 సమ్మెనరింప గంసు చెఱసాలను దేవకిగర్భసీమ జ
 న్నమ్మను బొందు బాలుడు జనాగను సేవల కేగుచున్ విమా
 నమ్మలనుండి నీకు యమునా! నతిసేసిగ టమ్మ దేవతో

దయలేనట్టి మహావిశాచరశిఖాధౌరేయుఁ డాతగడు ని
 ర్భయుఁడౌ సీవసుదేవుఁ డాత్మజుని జగపన్ జేతి కదిచ్చు
 మయిపోవున్ జగదేకనాథశివునం చావ గ కలగొల్పితా
 మ్మయసంరంభము పొందియుండువు నిలింపఁబ్రోదిసిసాగరి !

ఆ నిసి బాలకున్ గగములందున మెల్ల నఁ బూని తా వ్రజ
 స్థానముఁ జేరఁబోవు నెడఁదన్ వసుదేవుఁడు వచ్చినన్ జగ
 త్రాణుడు మెల్ల నీచె నఁట తారక లల న తొంగిచుంచె నం
 తనఁట నీవు శాంతపథురాకృతి వైతనటె యినాత్మజా!

సలలితశాంతపీచివయి స్వచ్ఛసుధాకృతివై చనన్ భవ
 ద్విలసితవాఃప్రవిష్టవసుదేవున కెన్న జలమ్ము పుక్కిలిం
 తలయి తలకమురారిశివుఁడాల్చిన నా హరిడింభమూరి కిన్
 ప్రళయపయస్సముద్రవటపత్రశయానత నాఁడు నబ్బెఁగో

ఆ నీ గర్భ వివిస్రుతాంబువులలో నానగదవీణాగన
 శ్రీనృత్యస్వనమో త్రయీనినదమో చిల్ల క్షిమంగీర ఘృగ
 టానాదంబులొ వేణునిస్వనములో న్యగ్రోధపాలాశశ
 య్యానిద్రాలయబాలునిశ్వసితమో గూరావముల్ తోచెడిన్

*

నిరుక్తము

అనుకూలకే సునోభప్రవి యాయుధవాహన సంచయంబు మో
సిన శకటంబువో లే గను శేనునగా జనుచుండి కోసదే
చిన తుదికంటివెల్గు చినలింపులు నన్నును దాకసియకుగ
డిన దయలేని సినడక విన్నును నీవుగ మెచ్చుకోవలె

తనుదగు నందమెల్ల వసితాజనతాస్పృహణీయ మగచు గ
ద్వముగల యౌవనోదయధురాపరిస రి తభావులున్న మా
గ్ధమున నె కన్ను చాల్చుకయ గావు ధేళును మొక్క-వోవి నేల్
గచునముబోవు నీవు ననుగాని యపాగములుగదు బట్టవు

నాలునులేక యే స్పృహయుబట్ట కకారణమాచు నెప్పుడో
యేలనో తోచనట్లు లుదయించిన మన్నథుడై న కాంతలే
పోలవికన్నులొ మలగి చూడరు చూచిననెటనే కనుల్
నాలుతు గట్టినాయెడ విరాస్తృతి నీయగి నిడుగంబు

ముక్తి-డియెన కోతియును మోమును వద్దమానగదు గాంచి మేల్
నక్క-సదాన సగచు దలనగలె యాత్మగతాభిమానమే
గ్రుక్కె లి నానసగదమునుగూర్చి వచింపఁ దలంపజాలనే
ముక్తి-లి నీవు నాయెడ గమించుటకై యెన్నఁద నె జూడనే

నినుఁ గనుగోవటంచనను విడుగపోవలదా ! పగలఁ జూ
చినఁ గలలోనవత్తును నిసిక, గనుగో వనుచున్ జిప్రక్కు-మగ
చవినది గుండె, దాని ననుమంటిన ! నాకటువంటియూహా
జనువునఁ బాత్తులేదను విజమ్మునెఱుంగనొ న న్నెఱుంగనో

ఇన్నియుఁజెప్పి సకనుల నెత్తి ననుగ గనుగోవటంచు నే
నన్నది యేమిన్యాయమని యాడెదనో ! నిను నాఘమంటినో !
యెన్నితలంపుటైన నుదయించు లయించు దరిద్రునగదు; నా
యెన్నియునేవి పుట్టుట లయించుటయే పరమార్థమాగదా

నా వలపోత నీడు శ్రవణంబుల చేరద, యంతయేటికో,
నా వలపోత యేరి శ్రవణంబుల చేరద, యంతయేటికో

నావలసోత వాక్త్రకలనంగును పొందవ, భావరూపమై
 భావముకూడ లోయెదకుఁ బట్టినజబ్బుగనై గతిగఁ దెనుఁ
 చేయకచేసినట్లు శుభ్రిచేసిన యూహలు మేను గల్గు నీ
 ర్థాయు లదృష్టజన్ములగునట్టిరు నాదగుమూ రి చూచియే
 పాయుదు రింక నాదయిన భావమెఱింగిగయ్యేని చిన్నుగో
 మాయువు స్వర్గబుద్ధియగు నూని వెట్టె నెక్కిరింపులొ
 తేని మనోఁతరాంతరవిలీన విగాఢవిహంగీతికా
 నూననిరుక్త భావమిది నొవ్విన నొవ్వెనుగంగరాని ప్రా
 ణానికి లోతులోని చలనంబును, సగ్వజగచ్ఛవోమనః
 ప్రాణనుదూరవర్తియగు భావము కానుకగాని కాన్కయే
 ఈజగతీపరిభ్రమణ హేలుకు వేలుకు వేలు లక్షకో
 టై జరుగున్ మహాబువులయందాని నేయణుగల్గెనుందునో
 రాజినకోర్కెమంటల భగగ బితరాణు వెఱుంగకుండ లో
 రాజి తనంతట పొనుగు రాయగరాదటవే ననుగబట్టె

ర హో మ ధు రి మ

నిన్నుఁచిలచి నే నెప్పుడే నీవు మిపుల
 నందక తియ ననిచెప్ప నభిలషింతు
 జిలుగు కొన్నిలిసిడల తళుకుసంజ
 తనుకు నొక్కరహఃస్థలమ్మునకుఁ దార్చి
 ఆ రహఃవేళ నాస్పష్టయందు మలచు
 పృత్యణుస్థితి పులకితభావ మొందు
 నూలుకొలిపిన సంయోగ నూత్న సగణఁ
 బృత్యణుస్థిరసేధిక పరిమళించు
 సాగరము చేరువేళకు శైవలినీ, స
 హస్రిధా భిన్న వేణిక చూచు నూత్న
 సంగసంరంభ మధురలజ్జాశకలిత
 యైనరీతులు నీయందు నవఘళించు

రాధ స్వప్నము

సీ చెలి! గాత్రీ నేను గలనెయిక్కటిగంటిని, దానిలోఁ జుగం
టి చతురాంగజుగం మననెయ్యెపుబోవు, యశోదకన్నసాఁ
దాచగణంబానర్చె నొకయచ్చత మస్కదుగోజముల్ వృగు
శ్రీచగణాంకితంబులుగ సృత్యముచేసె సకింకిభస్వని

అది యొకిమాయగా హృదయనుగదన స్వామినటిగుచుండె న
స్పదితెలియంగవచ్చు నయినన్ బతిరూపము గానుపిందదా
పదములు కానుపించుఁ బతిపాదతలంబులు చిల్కముగ్గుపు
లెద వెదజల్లి నట్లయి సమృద్ధిగఁ బుల్కలపగట యెప్పడెన్

నే నిదురించుచుంటి నని నేను నెఱుంగుదుఁ గాని, మేలుకొ
న్నా ననునొక్కజ్ఞానకలనంబున నీపితమై, విచిత్రేరే
భానటనాభిరామపదకంజములన్ గుచసీమ కాంతిపా
దోనిధి యెట్టతామగలతోడిగిరినర్వయుపోల్కిరికి జనెన్

ప్రణతివంగులుగా నెనుగుబళ్ళుగ వంచిన కాళియాహించి
క్కనిపడగల్ హసించుచనుకట్టిన గజ్జెలు మువ్వలున్ గల
స్వనమూలు పుల్కఁగా నటనసల్పెను గొమ్మలనుండిరాలువం
పుననిగువాగుకొత్తనిసెఘాన్యువోనిపదమ్ము లుంచుచున్

చివుగులఁ గొట్టినట్లు పతిచిన్నిపదమ్ము లనుక్షణమ్మునున్
దవులు నుగోజహళి ప్రతితాకున నూతనమాసుఖానుభూ
తి నెలయు నిలుగా నిరవధిక్ తరగంబడి కొత్తరంగగాఁ
గవిసినవాహించింబలె సుఖానుభవనబాకఁ జేచె దీర్ఘమై

నా కిపు డింతిస్స నగు నాథునియాపసికాలు నొచ్చునో
నాక సుఖానుభూతిఁబడి నాయెద పుల్కలుకమ్ము జారునో
నాక చెమర్చుఁబో అసలుకన్నను వడియె ముద్దటందు రా
యాకృతి నాథ హేతునగునాసుఖ మూతినికన్న నిచ్చమై

చాగ్రిననాథుపాదనఖబంధుననే పీఠ గుచద్వయంగా నీ
సా లిడికొన్న దేవళముపై నివిమానము లట్లుతోచి నే
వాంఛనా సముల్ మొగుడ నాతినివెన్న- సటత్పయోధరాగ
నోభిక్షయూర్తికి మకళతోగగవైఖరి చాల్చె స్వామికి

ఆ లలితంబుతోనగును లగదమునెచ్చెనో మున్నెఱుంగఁగాఁ
జూచో వానియందము కుచద్వయ స్త్రీతగమైసమోహమై
కేలగదించి కోరిట లగించఁగ వేనె తొంగతు స్త్రీయుక్
స్త్రీలయు మధ్యగా యని వచించితి నే గనుకోకనే చెలీ !

నిమగను మేలికొంటి నని నిశ్చయమైనది యగ్ని స్వప్నము
న్నదినిజమైన దింకనయినక బులకించుటయై నామెదక
గదలుచునున్నయట్లు పసికాళ్లునోచెడి మేలుకొన్ననా
యెద యిది మేలుకొన్న దనుట నిజమా? కలయే యిదా చెలీ!

అంత స్మృతా

నీ మురళిమనోజ్ఞామృతనిస్వనంబు
వినుచు నీమోమునందు నిల్పితిని జూపు
ఆ వదనసీమ వేణుగీతానురూప
మైన చలనంబులగున లీనమైతి

బామలకదిలిక తాగకాభిమణిరేఖ
అధరసంచాలనమ్ము నేత్రార్థమాల
నమ్ము వీనిలో నేను లై న్యమ్ముపొంగి
నిన్ను సుందరమూర్తిగా నెన్నుకొంటి

లేతబాహుల నినుఁ గొగిలించుకొనఁగ
నాకు మిక్కిలి కోరికయున్నదిర నాథ
అనుచు నిను గోర నెంత లజ్జాతిభాగ
కలుచున్నై కుంచుకొనును నాపలుకు సతమా

ప్రాతస్తవము

తే! యింకా విచురించు టేమిటిగ లే! లే చిట్టినాతగడ్డి! కృ
ష్ణ! యన్నాయి కళిగదజాపులినదేశ్రీడనార్థమ్మ న
నే గోగెక ముశి నీవుకూడ జననా వేగమ్మ తేనయ్య తం
డ్రీ! గూదిత్తనవాగనున్నట్ పసపు పండిగ చెక్ గనాకుమ్మనా

ప్రక్కయగళియుఁ జిమ్మితి పద్మనాభ
అన్న చూసము పుస్తకమ్మల్లు పగసు
కొనును నీ వేమొ పక్కగత క్రుమ్మిగుమ్మి
పక్కయగళి యంట నీ విమ్మ పగడుకొందా

మొగము కడిగెదను లే సగ
వెగతెక్కనుగోలే తెప్ప విష్ణుము నునుచి
గ్నగవు పసయ మొగనలెక్
నొగగు పెదనిమిద వచ్చి గోబూచాడుక్

ఇదిగో తగ్గికిఁ జిట్టి నవ్వుదయనుమ్మెక్ లే! యదూతంస! నీ
మాదగక్ జోవనిసగులకునై యూరెల్ల దా నేడ్చెడుక్
గద నియల్ల రితేక గజ్జయలు ఘల్లులా గృహమ్మెల్ల ద్రో
క్కెదు నామ్మమ్మల తేనయ్య ప్రభువా! కృష్ణ! యశోదాత్మజా!

పొలపొల కన్ను నిప్పి మఱిమూసెదు చిట్టికి నిక్కమాడు, చ
క్కిలిగిలి యున్నదా? కలగు, కేలయ జగకకు హత్తుకొంచు న
వ్వుల చిలువెల్లుగో జెనని పొగడె నుహానవరేఖ తిరి య
వ్వులిమొగమై ముడుగుచుకొని పగడెద వల్ల రికాగు లెమ్మగూ

తొకలకుకట్టగాఁ బెరుగుద్రచ్చినకన్వపుమోత నిద్రితే
చి గుడుగుగులెక్ వెగచి చిగులులొక్కెదు ప్రొద్దదెక్కియక్
సరి నునుసెజ్జ నీడవు పసగులబిడవు నేడు తగ్గియి
క్షుగసనా నికునై యెదుగుచూచెను మింగడలొడ వెన్నతోక్

చాలు నిక విద్రా లెమ్ము కృష్ణయ్య లెమ్ము
 తేత్రక్రోతులై పగడి గిలిగించుకొంచు
 నక్కీ' విను తొంగికనుగొంచు నన్నుఁజూచి
 పరువులిడెనరు నీదుసానాసగాంగు

పిద్రులనిచంగనంక సవరించెన గత్తుపుగావి నేర జై
 గుదురుగ నిల్పుదాన జడకుప్పెలు నేసెన జుత్తు చున్వి యు
 నిదురనుమాని పైడిబగణిబలె మెల్ల గ నేదినమ్ము నా
 యెదగలయింద్రానిలమణియేడిగ యల్ల నె మెల్ల లేచెడు

ఒయ్యారమ్ముల విద్రాకాని విదు రే లోయి యశోదాశిశూ!
 కయ్యమ్ముల్ మిగిలెక విదితాశిశువా! గామామ్మునందెల్ల నో
 యయ్యా! కోపమునద్దులే యననులే బే పైడిఖిల్లాపులే
 సయ్యాటమ్ముగ నంటిలే యదుకులస్వామి! గమానల్ల భా!

అయ్య విదురలేచెనా యంచు నడిగె
 నందగోపుఁడు మీ యయ్య సుందరాంగ
 కొసలుప్రక్కలబడి పులిగోరు నలిగి
 పోవుచున్నది లేవరా బుచ్చితండ్రి !

అచ్చపు వేల్పుబున్వ బుడగై తరగై గగుడాళునారిపై
 వచ్చెడు చిట్టికోసమని వాడిట నున్నది యెవ్వ గోయి నే
 బుచ్చుకొనుండు దానిఁ జిఱుపొంగులనప్పులకన్నుగమ్ములకొ
 విచ్చుచునున్న వాఁడు యదువీరుఁడు బుగ్గ గులాబిమొగ్గగాక
 చిమ్ములదూడనంక నెగజిమ్మెడుకోగలకన్నుగోయిలో
 గుమ్మమువద్ద నున్న దదిగో కను నీకయి గుమ్మపాలగో
 వమ్మ మ తీపు త్రాగకయ యా తనదూడనుగూడఁ ద్రావన
 దమ్మ మ తీంక లే నురుసు లొరకమున్నుగఁ ద్రావఁగావలె

అనగ ననగ నొక్క యబ్బాయి యున్నాఁడు
 లిప్తగోన విద్రా లేచు నంట
 కన్నువిప్పవఱకు గంటసేపనుకొమ్ము
 కన్నువిప్పపై నీ గంటసేపు

దిండిది మంచ మిద్ది బేగ్దాద్గారుచేసినవలె నుచుండి లే
 దండి యిదేగర్జి మిసలినంతటిసేపును బద్దగలు సో
 దండి! జగమ్ము మిగొలుకు ద్వారమునొద్దనె వేదియుండె లే
 వండి యదూర్వహ! విసువువచ్చెను పాగొము తల్లి గారికి
 ఎత్తతి శెల్ల వారి విచురించరు మాదగుకోవలోని మా
 మొత్తముమీద నెవ్వగును బోలిక యింటనె యున్నదేకదా
 నెత్తగపండుకో విచుగమోగొనగా దగగయ్య! అయ్య! మే
 నత్తలచాలికందుగుదా! నిజమే! యగువగవండనా!

ఈ యెలనవ్వులో జనని యెంతటికోపముసాపు నంచు నీ
 లేమెదలో నెలుంగుదువులే! పసిదొంగ! మరిగక జాలు లే
 వోయి బడాయి! లేవగదవోయి! ననుం గడుపాకన్నతం
 డ్ర! యదునృద్ధలోచనమణిచ్చవిభూతగీరవల్ల నీ !

అంతేకావలె విద్రోమేల్కొనవు నీ నన్నాయి తా వచ్చి యా
 యంతామీగడ పాలు వెన్న తిని యప్పే చెప్పకుండ జన
 సంతోసిందితి గండ్లుదల్లవడె గన్నా! లేవరా యంచు నే
 నెంతేని బతిమాలుచుండినను నీ విగతేని విన్నావురా!

ఇంక నిద్దగలేవ నీ వెట్లుకావి
 నెలలతగబడి నీబిడ్డ విద్రోసాపు
 నుర్వియెల్ల జాతుర్కొన్న లుండవచ్చు
 నని జగంబున జాటింతునయ్య? కొడుక !

ఇంక జాలు లేవనోయి
 నెమకకొటికిడ చెత్తుగాని యూగెల్ల ను నీ
 వొకవేల్పుపులే మాపా

లిక స్వామి! వీవనయ్య లేవయ్యఃప్రభూ !

నెనుకల్లిప్పచేతులను గుప్పిల్పుపట్టి
 కనులుతెరుచుచుగొప్ప మణికట్టతోడ
 విక్కి - విల్లుచు నుగొప్పి విద్రోయింక
 నయ్యో నని యనుకొమ్మందువా! ముకుంద!

ఇది యేదోకథవోలే నున్నయది మీ కీ గాఢాభిమతి బ్రహ్మ
 యదువంశాంబుధిచంద్ర! నిద్ర యగి లేనట్లున్నదే తేలుంగా
 అదియుగ గొంఁచెముసేపువోనఁ గడు పేదయ్యు బలే నిగడియు
 న్నదియే యుట్లవియోమియోగ్ మిగిలెనా! సగదాన్యకా! యూగిణో
 ఇదియా నినుఁ గనవచ్చిన
 యవపు చెడినకుట్టకుంక బంగళకన్నుల్
 చెవరిన మందాగమ్ములు
 చిదిపినకట్టెకాని చిమ్ముచురుండె
 మతకరిబుద్ధు లెంతకును మానపు నిన్నునుబట్టి యూప బ్ర
 హ్మతరముకాదు నాకడుపునగ బొలుపుట్టితివోయి చాలు నా
 మెతకతనమ్ముగాక పుడమి నినువగికికుమారు లుగదనగే
 యతివగయాళిమూఁక యిపుడై పడిపోవును నచ్చి నాపలుగ
 గొల్లలగూడెముల్ తడకకొంపలు తల్పులులేవు సీపు వేగ
 పల్లెరు మేటివైతి వాక సాతికక్రోతులు నీకుఁగోమి మీ
 రెల్లరు నుట్ల కెక్కు-సనికేసెను హుజూర్నగదాగుడైరి యి
 ప్పిలలతోడ నిగకఁగనుపింపును యింకొకమాట చెప్పెనక
 సాయకరాత్మిలక గదలవద్దనిచెప్పినమాట గాలికిం
 బోయెను జాలుచాలు నటువోఁ బురుగుండును బుట్టయిగడు నా
 లే యిఁకఁ గాళియుగ దలచలే నిపుడైనను నాయగృప్త మ
 న్నా ! యలకోటిదేవతలు నాఁడు నినుక బ్రతికించి యూయగే
 చేతముకూడ సామృసిలు చీకటివోహు నల్ల దొంగ వే
 రీతిని గానుపింతువు దరిద్రులకున్ విడుదలచువేళ నీ
 వా తుణమున్ వేచికొని యగవలవెన్నలు దొంగిలిగిను నీ
 చేతము సుంతయుగ్ గుణము చెగదదురా ననసితలుగుండ !
 తనయింటఁ బాలు వేవో
 తనయింటను బెరుంగు లేదో శా నేనుటకొ
 వనజాక్షుఁ డూరిపైఁజని
 తిని యాగీ లింటిపైకిఁ దెచ్చును చెప్పుమా !

ఏవడూరా నాడు సున్న దా నేమొ నచ్చి
యయ్య యవతాగపుగుఱు డంగిమ జెప్పె
నిపుడు వచ్చిన తెలియుగదే నిశాపి
శయశిశుక ని న్నెఱుగు నేళకును లేడు

చెప్పి చెప్పి నా గొంగుక నొప్పివెట్టె
గొన్ని పెరుగులు విడిచి గోడుకొనును గొనవు
తోడుకొనుచున్న పెరుగులు దోచెదేని
కూడుకొనుచున్న కాపుగాల్ కూలిపోవు

ఆ మొగము న్నెఱుగె
స్వామీ నామాట గిట్టుబడి కాలేదా ?
ఆమెతలు నుఱుగువారికి

సామెత లేమిటికి నట్టి చాద స్తమ్ముల్
ప్రన్నని బుల్లి యేడుపులరాగమ తీసెను నీవు చేయలే
వన్నను చాలదా ! యిటుల సందుగఁగే గజదొంగ లమ్మకుంగ
గన్నులుకప్ప సీయొడుపు గాని, విజంబుగ నీకు నేడు పం
చన్నల ! వచ్చుచున్నదటరా ! కనులం దడియేది చెప్పరా !

అది ఆలాగున నేడ్వఁగావలయు రయ్యా ! గంగమార్తాండ ! క
న్నదలక నీళ్ళుకూడ తెచ్చితినికాదోయీ ! నటో శ్రంస ! యే
మిది విక్కమ్ముగ నేడ్పుచుంటివిగ ! యేమీసామి ! నీగుండెయె
తగిగా ! అమ్మను నేడిపించుటకునైనం గొంకగింతేనియుక

మా నాయనగా ఏడ్వకు
మా నాయనగాను మాడ మాంభాతగదే
లేనివిపో నన నాదలు
గానీ మాతొడిగి యిల్లు కదలఁకుగదవే

ఎవరా బాబును గూర్చి యిట్లనిరి బా బెచ్చోటికిం బోయె రే
బనలుక నాయొడిలోన నుండునుగదే ! బంగారునాతండి ఆ
యెవరో గిట్టనివాగ లగుదురు శిశురా ! నే నెత్తుకొందుక వినుక
జివుగుంకేల్కెడ ముద్దుపెట్టుకొనరా ! చిట్టి ! ననుంజెక్కిటక

యో మెవ్వారలు తండ్రి నిట్లనిరి నే నండించెదన్ నాగలన్
 రా! మాబంగరునాన్న యెత్తుకొనెదన్ రావయ్య కృష్ణయ్య యే
 డీ! మా యాదవవంశదీపమనే యేడి! చిన్నినందయ్య యే
 డీ! మా వేల్పులకెల్ల వేల్పునొగ యేడి! నాండు సీవా ప్రభు!

కాలు నేడ్యకుగా బాలు చచ్చిపోయి
 నాచుగా నాదుబంగారునాన్న చిట్టి
 కనులఁ గన్నీగుఁజెప్పించి కన్న కేసు
 ఆటయరదమ్ము తెచ్చు మాచుయ్య నేఁడు

బుజముపైఁ బగడుకొని బాలు మొగము నాను
 కొనెను నిలుచూడు నన్నుఁ గన్గొనఁగ నిమ్మ
 మనసు కిలికిరిచితంబగుకొనిన తండ్రి

తమ్మి మొగము చిగ్గునవ్వులు తాగిపోయెను

నాగతనాలు, నామణులు, నావగహాలును, నింద్రానీలపుర
 హాగతి, నాదుముత్యములహాగము, వజ్రము, పుష్పరాగము
 గోరిక లుబ్బఁగా దిగిన కుచ్చలపల్లకి, నాచునప్పు
 నూరినతియ్యవీటిజల, యుల్లలనుజ్వలనాగివేణియున్

మజ్జారే! చక్కిలిగిలి

బుజ్జాయికిఁ బొట్టమీద నుద్దిగుకొన్నన్
 బొజ్జఁ గలవేమొ బుజ్జికి
 ముజ్జగముల కిలకిలారు ముద్దులనవ్వుల్

మొగము కడిగించుకొనె మా

సొగసరి నువ్విచ్చుకొనియె ఊతును సొగసే

సొగయని చలిదన్నము తినె

ఖగరాడ్గతి నింక నేమి గగతులు తొక్కుకన్

కుణకుణకుణకృణనమ్ము లొనరిగపఁ

గవ్వించు బంగరుమువ్వలగమి

కిణకిణకిణకీణస్వనములు వెలయింప

జిలుగురత్నాలగజ్జయలపేట

సుఖసుఖసుఖసుఖస్వములు పగలునిగిప
 నెఱి నగిషేలు యగదియలజగట
 ధణధణధణధణ భావములు లోలముగప
 గలుపు కేల్లత హాసము గలమునః

యదుకులోద్యానకేళి నాట్యముచేసె
 పగనగన్బసోహగన పుష్పమునెఱపె
 నెమ్మి నాట్యమాడెను యశోదమ్మకొడుకు
 లించనడకలు నడచెఁ గిష్కన్యకాను

రా ధి క

నాకు నీలోనఁ గలసియుండని శరీర
 మొకఁడు కలిపించి నన్ను నెంతకు విధించె
 ప్రకృతికౌగిల్య మకట యీ పాడుదేహ
 ముడు నిలచెను మానసుప్రేమైక్యమునకు

అకట! నాలుక రాదు మాటాడనైన
 పాగ్వతీశంకరులె కొంతవగకు భయ్య
 లా మహాత్ములకును దేహమగునై నఁ
 గలిగె నైక్యము భేదము లోలగకున్న

పను లెఱుంగక భేద మేర్పరుపరాక
 నీకు నాకైవ భేదమ్ము నిర్దయుగప
 రాక నిజముగా భేదమే భేదయుండఁ
 గలిసిపోదము ప్రేమపుగడ్డవోలె

పాపనీరమర్మ కలగుకన్ పోల పలునఁ
 దనము మాత్రముగాక యంతకుఁ గడించి
 ప్రేమము నిగతము ఘనీభవించునట్లు
 కలసిపోయెనుగతి ననుగ్రహము చూపు

కలసిపోవుట యయ్యెను కలసిపోయె
 నట్టిభావమ్ము కనరాక నైక్యమున్న
 మాటకు మన యుర్వరిసంగమువ్యాపగఁగా
 బోలు నన్వగమే తేకరీప్రగాక

కలసియుంట నె యెడబోయిపలునఁ గలుగు
 వేదనాదుఃఖము ననుభవింపఁ జేయు
 నీ మనోహరిరూపమ్మా విగమఁగఁగి
 మనధినిఱిస దివ్యకృపాగలుచయము

బిగికొఁగిల్లకు విరహపు
 బాగలకు దరిలేని ప్రేమపూగము పొంగు
 జిగిపల్కులకును నందని
 దగు సంబంధంబు మనకు ననుగ్రహుఁగాతఁ

అ మృ త ము

అచట మేల్ నడక నేరుచు గాలిపిల్లలు
 కమ్మపూతావులు గుమ్మరించు
 అచటఁ గోడెలు తలుల చనులపాల్ ద్రావి
 యెగసి దూకుచు తొడలెత్తి పడుచు

అచటఁ దెల్లని సుమప్రచయగలు విరణిమ్మి .

లతిక గోలిఁ జివ్రగుల తల లూచు

అచట నల్లనిగగు లావరించి విలాస

మవుసోల్లి గూమునాగలువులు చిలు

అచటఁ బచ్చనిగగు శాలించిననే

లేతపచ్చికచేఁ బిసాళించుఁ గడ

అచటఁ బిల్లనగోనిఁ బిలుఁదేన

చినుకులను జిగదు మా గొల్లచిన్నవాడు

మంచుఁజిన్నులజలు నిగచి నాయుపు మల్లె

పూవుదావులతోడ నేన దేమి ?

ఇగుఁదెసలందు బంగరుకాంతి విగణిమ్మి

యల నెమ్మిపురి విప్పి యాడ దేమి ?

పడగవిప్పి కిశోరపవనభుగ్గు శిగమ్మి

పై నాతిపత్రింబు పట్ట దేమి ?

తిలచిమ్మిచేఁ దుమ్మెదలు మోయ ముసగుతా

వికిఁ బూవుతేకులు విరియ వేమి ?

క్రొ తరునుదేనెజడిచాన కురియ దేమి

అదుగో! మా గోసబాలుగుల పవజలేజ

కింకిణులు మోయఁ దామగ కేలు పిల్లఁ

గోవిలెజ్జమ్మలందునఁ గూర్చుచుండ

నిఘనాలుండెలికన్నుగోయితలుకుల్ నిద్దంపుభానమ్ము మే

గొడియక్ బిల్లనగోనిపై మణులలో నులాసకాంతుల్ తడం

బడఁగా మక్కఁఅమృత్యుపుగళలతో వంశంపుఁగొందేనియల్

జడి వర్షించెడుఁ గృష్ణమేఘము జగత్తురత్తు గావించెడుక్

బుర్రాముగడును నివుఁగూడి యమునానార్కు కసత్తైకత

స్థలులం బిచ్చుకగూండ్లు కట్టిన కరస్పర్శగునక్ వేణుసం

కలితమ్మా సికతాలవమ్ములకె నీ గానంపుఁగొందేనెమగ

దలి మాధుగ్యము తేటతెల్ల మఁట కృష్ణ వల్ల వీపల్లవా !

పునుగుందావిపసల్ గుబుల్కొలుప మోముగదమ్ముపైజాగుమై
నునుగందంపు సుచాసనాలహరి చిన్ముల్ మంగదమందానిలం
బునఁ జందాడఁగఁ బొంగిపోయిరి భవస్కరి గగనఁ గోల్లకొ
న్ననబోలె చిదతీతలై మధుగగానస్సీతల్పంగణంపన్నా!

యమునాసోత్రిసికి గనీతతి పిపాసాయ తయై పోయి క
చ్చముఁ బ్రాప్తిచెడులోన నీ వెనుగు నున్నగీతగీతుల్ స్రవిం
చు మరందమ్మును గ్రోలి యంతటన నిల్చున్ యాముచశ్శోమల
త్వము మాలిన్యము శంకతోచినటు భావవ్యక్తగీతిప్రియ !

నవనవలాడుఁ గొంగిజినవల్ పల్లిదేవుల జంబుఁ జేనిమల్
చివికిన పూవుమమ్ము నునుఁ జెల్వపుటెక్కల నెఱిగొన్న తేగ
టవలె భవచ్చిగఁబువయిన న్నటియించెను నెమ్మిక్కున్నులం
బవనకిశోరసంచలితనుజులతం గను నీదుముగనునల్

అతులితమాధురీగసమునందలి నిగ్గు స్రవింపఁ గాఁబడి
ప్రీతతులు నీమొగానవిలుపగ నమచూశులు మోముతేతి యం
చితమృదుగానవిస్వసము చిందెడు ని గవి మందనాయుధూ
రితవివగమ్ములై యనుకరించును విన్ను వెనుకట్లు కేశసా !

అవని జనమ్ములం బ్రకృతియందాన శాంతమృదుత్వ మాధురీ
నవతలు గల్గుచోటఁ గననమ్మున నానసియించుకావు మా
య విడనలెం గనంగ నవి యగ్ధమువచ్చెడుఁ బాటపాడి నే
ణువువయి గోపకాంతల మనోభృతి సూత్రైదవయ్య గాఁబా !

కాంతాగమ్మును జాపకాలు యమానాకలోలిసి వీదికల్
కాంతాలోకము గోవులుగ గగఁగ నీ గానస్వనాంబుజాశ్శరా
నంతసోత్రిసి లోకమెల్ల గనవిన్నుసోత్రిసీనాకణ
కాంతమ్మై ప్రకృతిస్వరూపము గపైకన్నాత మమృత హా !

*

స్నాన సుందరి

అ చెలి నన్ని తా జలకమాడినయగఱిసేపు కృష్ణవే
 ణీచలదూర్భికల్ గనఘనీపగిన గనవై ఖరిక్ సుధా
 గోమల కుర్మిగిరిదినవి ప్రోవులునడ్డ వెలగదినవ్వులే
 పూచెను బూపులై తగగమై తములక్ వెలిగించు నెన్నలై
 ఈ పదినాడ స్త్రీప్రసృతియే ముఱియింతా కముకత్వ మే
 లో నెఱమేనఁ బీగతశి గొత్తుకొనుట దనుణిపయోధరా
 గాగినఁ బయస్సుధానయకంబులు గాటపుఁ గౌగిలింతలోఁ
 బూచునతీకపోలతొనుగల్ చెనురిగదినయట్లు నిల్చెడుక్
 నానయనంబు లీ సునతి నాని నునుగబులకల్ ఘటించిన
 టైన తనూలతక్ మగిగి యచ్చటినుండి మగల్పరావు, ల
 జ్ఞానికుగుంబమైనచెలి సన్ననిచీగ చెఱంగు మైపరి
 తొగొము గాఁగ లొగికొని దాచఁగ లేదు తనూవిలాసమాక్
 తనివిగఁ గృష్ణలో జఘనదఘ్నముగా నిలుచున్న యీ వినూ.
 తననుఘగ్రతీసాపులకీతాగి సముద్భవనర్థమప్పగో
 జనముచుబోలెనై యనిరుషత్వముఁజెచ్చెడి బొమ్ము నాకు నా
 తనువున వేయికన్నులను దాల్చినయట్లయితిగ బొరిం బొరిన్
 ఈ మృదుఁజేసఁ నక్ బులకరింపఁగఁజేసిన శ్రీమనోహగ
 శ్లోచులకూగి చీగతడి వ్యక్తములైన తనూవిలాసరే
 బానుగనానతారమా చకచ్చకితమ్యతిమద్విలోచన
 శ్రీమదరేఖ తా ననుసరించును బో తవసిగూఱోవవే
 జలమన నున్ని యీ చెలియ చక్కని కాళులయందు నగదెలుం
 బల్ల పెనవైది తజ్జఘనభంగము నాచి నెలంత నీటిలో
 ముఱునునిగిరిది చిన్నిపడనక్ ననతోకఁ దెమల్చు పెకదిమిం
 గొలుగునలక్ జలంతరితకేళియుగీభవితక్ భజించెదక్

పొవలనూఁగు నీలమధుపప్రకరంబుల పట్టువోని గూఁ
చెలి జడచుట్టలో నొదిగి చేరెదఁ గ్రొత్తలంగుకొన్న పెం
డిలికొడుకైన తేటికగణిక్ దలముగచని తేతయూడు కో
డలు తన క్రొత్తపూవులజడ వాటి డాఁగిన న న్నెఱుంగదే

నిలచిన సేతుబద్ధమగు నీటివలెఁ ననునన్ బ్రవాహము
వెలలిన నీటివోలె జలువెచ్చున చూచినజంముసోద్దు చా
యల నులివెచ్చునా తగగలాడిన నీటివలెఁ లాఠాంగి డాఁ
గిరికిల నవ్విన్ శిలలు గీరిన నీటివలెఁ గనంగబడున్

మతిపొరపాటు ప్రబ్బెనునుమా మృగులై నలగుంతంగుబుర్ర
జతనుగ మోనుకన్నుల లస తల న్చతరంగద్వంగు-లన్
దత్తపసి క దేహమునఁ డా జనుచెంచెనాకో బలఁగదే
వత మఱికొక యేల కనవచ్చును గామినిగో ద్రుతత్వమున్

నాకవితఁ విశాలజఘనా ! ఒక చూచితీలేదు భావనీ
దాకృతిలేద యూరక గసాత్మత నే స్రవియించిపోదు నీ
వాకృతి యందమూచిన గసాత్మపు నీకును నా కభిన్నతా
శ్రీకృత కలెనా పులకరించెనుబొమ్మ గనప్రపంచమున్

కు పి త చా ల న ము

అవునవు నామెదే పరియలైనది నొగ్గెలువడ్డ దేమి నీ
పువుటద అల్ల లో నొలికిపోయెరు దేనెలు నేమిఁజేరికా
లనిలిన నొక్కలయ్యెను వృథాపనిలేని కృథాతి కేకతఁ
జివురుల యెర్రకంపులను జెక్కెడు నీకనుగోసలం జెనీ!

ఏ నిట నీకు రాకకుఁ బ్రతిక్షయొనర్చుచుఁ గూగుచుంటి గ్రీ
హ్మనిలమట్లు రంయిమని సాగెదు వచ్చెదు పొయె దింతో
మానిని! చెమ్మలేని నవమల్లిక చిట్టచిటారుకొమ్మపూ
వైనది నాదుగుండె పొగలైనది వాడియునత్తల నగిన్

దూసివక తినా విభుగధూసవవై బరి నేగుదున్న నీ
 చూ సొగసై నమైదినక బడక మెనవి నాయెడగదలో
 భాసుగదాత్రి నీకుసితవనతి కీ తిళిరాల్గునిని
 శ్రీసరణమ్మలే గలదగి చెరు బాపితవేగితంబులై
 గివ్వనుకొవ్వెదుళ్ళ పాద రేగిన సవ్వడి చివ్వ నేగెదో
 జవ్వని చిమ్మచీతంబులు బాదెను వేడిమియూర్పు శీతలో
 త్రెవ్వసనాదునాసలగుడెగిది సూత్రము లింతలింతలై
 త్రువ్వగగాపు ముళ్ళకు, త్తుగుభ్రువలద్దగమోఘబుడ్డికా!
 దూకిన భుడవై ఖరి విధూతపలుషాంసశేభగస్థధూ
 మాకృతి కోసితాసితమహాభుజగీపరిణాస ముగ్రన
 ర్నాకృతనైల్లు మనుమనెత్తురుపస్థితి పాలువన్నెలల్
 ప్రాకిననీనుమైకళలు గావిన దేవులకే నధూవిగా!
 ఓసి విదిత్రహాహని! ముహుర్కుమారుత్తుని పృథ్వికాన్కుగీ
 చూసను వాంఛితమ్ముని కళా! అధిదేవతవక్త్రంబు దేలనే
 నానింద భావనాటికల నానిన యూగములగు నీపు నీ
 నై సరిపూగుచుగటిమికడా! యిది ప్రేరణగరాని బంగమై
 నవనవహోగదైవితవంబులు సగజులు క్రొంగిపుల్లమీ
 శ్చివ్రపన కూగకట్టిన గొయ్యూగిది! నీ గుపితాపనాగుం
 చ్చవి నవమానుగీపరిసర్విత భావశిఖాసమానమై
 యపుర! కదాదిగన్మగుభయప్రవాతైక్యము సగభవిల్లడి
 నాయెవలో విదిత్రసగిణామము కన్నవి నీమనోగ్రహ
 పాయతచాలనోద్రుతి భావగనోగ్రశిఖాగ్రసంహతులో
 కాయజనహ్ని తేని తలకట్టులు సగజులవేగులకా దుగా
 పాయతదీపకాంతి వగవల్భులు మెల్లవిపూపుచున్నట్లై
 ఏ నొక భావశిఖి దగియుండు రాజతనలిదేహహం
 సీనతకూజితంబువలె జిన్నరి గాలమెలిల్ జగమొలుగు
 గూవిన మెల్ల చాళవలె గూగక సన్నవిదిన్ని పాటలో
 నీ విలువెల్ల నొ విలుససర్వవిమాన్మధ మగజలిగచెగ

రాధిక

ఓయి ! నాగుడా ! నీయెడల నాచునన్నే నిత్యాశంకిగాని నీ ప్రణయకుసుమము నాయెడల ననారవమోయి ! నీ ప్రేమనాహిని నాయందు అనారవమోయి !

మన మిగ్గురము ఏకశయ్యాగతుల మైసప్పుడు నేను నా పాదములు నీసుకుమారపాదాలమీద వెయ్యడానికి నెనకతీయనోయి ! అప్పుడు నే నట్లా చేస్తున్నా నని నాకు తెలియదుకూడాను. కాని తరువాత అది తల్పుకుంకె యెంతతప్పు చేశానా అనిపిస్తోందోయి ప్రభా !

నీవు నాదగ్గర లేనప్పుడు నా మనస్సు మిక్కిలి పగిలిపోయి నాగుండె బ్రద్దలై పోతోందికూడాను. కాని నిన్ను చూస్తానా నికోసం నే నంత పరితపిచినట్టే వుండదోయి నాకు మది.

నేను నీకు నమస్కారం చెయ్యాల్సి నీ గుండవని నాకు తెలుసు; నీకు నమస్కారంచెయ్యా లని నే ననుకోనూను. కాని నీ స్నిగ్ధమగజుల ప్రణయగంభీరరూపం ఎదురుకుండా కనబడుతుందా, నాచేతు లప్రయత్నంగా రెండూ కలుసుకుంటున్న యోయి !

నీకు నేను రంకుటాలునని లోకం చెప్పుకుంటోంది. అగచేత యిహా నీవు కనవడితే నీలో మాట్లాడ నని నిశ్చయంచేసుకుంటున్నా నోయి ! కాని నీవు గడపముగిటికొస్తే నీనవమృణాలనాశిసుకుమార పాదాలు కఠినమైన నాగడప దాకి నొచ్చుతయ్యేమోనని నా కుచసీమపై మోపి పైటకొంగుతో నద్దుతున్నానోయి !

ఇదిగో, వెన్న పాలు పెరుగు తాగి బూరటిలి న బుగ్గలలో ఈ తడవ మా దొడ్డిచాకిలికేసి తొంగిచూశానా చివ్రరాకులవం టినీ బుగ్గలు నాచేతులు తాకి కందిపోతయ్యేమో నోయి ? చెప్పు తున్నానుగా !

